የደቡብ ኢትዮጵያ ክልላዊ መንግስት

ደቡብ ኢትዮጵያ ነጋሪት ጋዜጣ

DEBUB ETHIOPIA NEGARIT GAZETA

OF THE SOUTH ETHIOPIA REGIONAL STATE

-----ኛ ዓመት ቁጥር...
አርባ ምንጭ ታህሳስ...ቀን ፪ሺ፲፮ ዓ.ም

በደቡብ ኢትዮጵያ ክልላዊ መንግስት
ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ

----- Year No ----
Arba Minch; December,

አዋጅ ቁጥር ...../፪ሺ፲፮ ዓ.ም

የደቡብ ኢትዮጵያ ክልላዊ መንግስት የፍርድ ቤቶች ረቂቅ አዋጅ

መግቢያ

በኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የዳኝነት ሥልጣን በፌዴራል መንግስቱና በክልሎች የተከፋፈለ በመሆኑ፣

ማንኛውም ሰው በፍርድ ሊወሰን የሚገባውን ጉዳይ ፍርድ ቤት በማቅረብ ውሳኔ ወይም ፍርድ የማግኘት መብት እንዳለው በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክም ሆነ በክልሉ ሕገ-መንግስት የተደነገገ በመሆኑ፤

የክልሉ ፍርድ ቤቶች ተግባራቸውን ነፃነትና ተጠያቂነት ባለው አኳኋን ውጤታማ፣ ቀልጣፋ፣ ተደራሽና ተገማች የሆነ አገልግሎት በመስጠት ለሕግ የበላይነት፣ ለሰብዓዊ እና ዲሞክራሲያዊ መብቶች መከበር የሚጠበቅባቸውን ሚና የሚወጡበትን ሥርዓት መዘርጋት በማስፈለጉ፤

የዳኝነት ሥርዓቱን ለማጠናከር የክልል ፍርድ ቤቶች በበጀት ምደባና አስተዳደር፤በሰው ሀብት ቅጥርና ምደባና እንዲሁም አስተዳደር ራሳቸውን ችለው የሚሰሩበትን የሕግ ማዕቀፍና የአሰራር ሥርዓት መዘርጋት በማስፈለጉ፣

የደቡብ ኢትዮጵያ ክልል ምክር ቤት በክልሉ ሕገ መንግስት አንቀጽ 54 ንዑስ አንቀጽ 3 በተሰጠው ስልጣን መሠረት ይህንን አዋጅ አውጥቷል፡፡

ክፍል አንድ

ጠቅላላ

1. አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ "የደቡብ ኢትዮጵያ ክልላዊ መንግሥት የፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር..../2016" ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

2. <u>ትርጓሜ</u>

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ አዋጅ ውስጥ፡-

1) “ሕገ-መንግሥት” ማለት የደቡብ ኢትዮጵያ ክልል ሕገ-መንግሥት ነው፤

2) “ክልል” ማለት የደቡብ ኢትዮጵያ ክልል ነው፤

3) “የክልል ምክር ቤት” ማለት የደቡብ ኢትዮጵያ ክልላዊ መንግሥት ምክር ቤት ነው፤

4) “ፍርድ ቤት” ማለት በክልሉ ህገ መንግሥት መሠረት የተቋቋሙት ጠቅላይ ፍርድ ቤት፣ ከፍተኛ ፍርድ ቤት፣ የወረዳ ወይም የከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶችን የሚመለከት ነው፤

5) “ዋና ጉባኤ” ማለት በጠቅላይ ፍርድ ቤት ደረጃ የተቋቋመ የዳኞች አስተዳደር ዋና ጉባኤ ነው፡፡

6) “ንዑስ ጉባኤ” ማለት በጠቅላይ ፍርድ ቤትና በከፍተኛ ፍርድ ቤት ደረጃ የተቋቋመ የዳኞች አስተደደር ንዑስ ጉባኤ ነው፡

7) “የፍርድ ቤት ጉባኤ” ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 53 ላይ የተመለከቱትን ተግባራት የሚፈፅም የክልሉ ፍርድ ቤቶች ጉባኤ ነው፤

8) “የመንግስት ባለሥልጣን” ማለት የክልል ምክር ቤትና የብሔረሰቦች ምክር ቤት አባላት፣ ከቢሮ ሃላፊ ደረጃ በላይ የሆኑ የክልል መንግስት ሃላፊዎች፣ የቢሮ ኃላፊዎች፣ ምክትል ቢሮ ኃላፊዎች እና በተመሳሳይ ደረጃ ላይ የሚገኙ የክልል ባለሥልጣናት፣ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ዳኞችና የከፍተኛ ፍ/ቤት ፕሬዝዳንቶች ናቸው፡፡

9) “ዳኛ” ማለት በክልሉ የዳኝነት አስተዳደር ዋና ጉባኤ አቅራቢነት የዳኝነት ተግባራትን እንዲያከናውን በክልሉ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የተሾመ ነው፤

10) “ረዳት ዳኛ” ማለት በዳኝነት ስራ ዳኛን በማገዝ እንዲሰራ የተመደበ የህግ ባለሙያ ነው፡፡

11) “የጉባዔ ተሿሚ” ማለት እንደአግባብነቱ በዳኞች አስተዳደር ዋና ጉባዔ ወይም በንዑስ ጉባኤ የሚሾም የፕሬዚደንት ጽህፈት ቤት ኃላፊ፣ የአስተዳደርና ፋይናንስ ዘርፍ ኃላፊ፣ የዋና ጉባዔው ጽህፈት ቤት ኃላፊ፣ የተከላካይ ጠበቆች ጽህፈት ቤት ኃላፊ፤ የንዑስ ጉባዔ ጽህፈት ቤት ኃላፊ፣ አቤቱታ መስማትና መወሰን ዋና የሥራ ሂደት አስተባባሪ፣ የምድብ ችሎት አስተባባሪ፣ ሬጅስትራር፣ ተከላካይ ጠበቃ፣ ወይም ቃዲ ሲሆን በዋና ጉባኤም ሆነ በንዑሳን ጉባኤዎች የሚሾሙ ሌሎች ሰዎችን ያጠቃልላል፤

12) "የአስተዳደር ሠራተኛ" ማለት ከዳኛና ከዳኝነት አስተዳደር ጉባዔ ተሿሚ ውጭ ያለ ማንኛውም የፍርድ ቤት ሠራተኛ ነው፤

13) “ሰው” ማለት የተፈጥሮ ወይም በሕግ የሰውነት መብት የተሰጠው አካል ነው፤

14) የጸታ አገላለጽ፣ በዚህ አዋጅ በወንድ ጸታ አነጋገር የተገለጸው የሴትንም ጸታይጨምራል።

ክፍል ሁለት

የክልል ፍርድ ቤቶች መቋቋም፣ አደረጃጀትና አስተዳደር

ንኡስ ክፍል አንድ

ክልል ፍርድ ቤቶች መቋቋምና አደረጃጀት

3. የክልል ፍርድ ቤቶች መቋቋም

1) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት፣ ከፍተኛ ፍርድ ቤቶችና ወረዳ ወይም ከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች በዚህ አዋጅ ሙሉ ዕውቅና ተሰጥቷቸው ተቋቁመዋል።

2) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተደነገገው ቢኖርም የክልል ምክር ቤት የዳኝነት አገልግሎት ተደራሽነትን ለማረጋገጥ አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው የክልሉን አስተዳደራዊ መዋቅር መከተል ሳያስፈልገው ተጨማሪ የወረዳ ወይም የከተማ መጀመሪያ ደረጃ እና የከፍተኛ ፍርድ ቤቶችን ሊያቋቁም ይችላል።

4. የክልል ፍርድ ቤቶች አደረጃጀት

1) የክልል ዳኝነት አካል ጠቅላይ ፍርድ ቤትን፣ ከፍተኛ ፍርድ ቤትንና ወረዳ ወይም ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትን የያዘ ነው።

2) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት እንደ አስፈላጊነቱ ለጠቅላይ ፍርድ ቤት በዞን ዋና ከተሞች፣ ለከፍተኛ ፍርድ ቤቶች በወረዳ ዋና ከተሞች እና ለወረዳ ፍርድ ቤቶች ለተወሰኑ ቀበሌዎች ማዕከል በሆኑ ስፍራዎች ምድብ ችሎቶችን በቋሚነት ሊያደራጅ ይችላል።

3) ምድብ ችሎት የሚቋቋመበት ሁኔታ፤ አደረጃጀት እና አሠራር የክልሉ ዳኝነት አስተዳደር ዋና ጉባኤ በሚያወጣው ደንብ ይወሰናል።

5. የጠቅላይ ፍርድ ቤት አደረጃጀት

1) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ተጠሪነት ለክልል ምክር ቤት ሆኖ ፕሬዝዳንት፣ ምክትል ፕሬዝዳንት፣ ፣ ዳኞች፣ ፤ቃዲዎች፣የዳኝነት አስተዳደር ዋና ጉባዔ ተሿሚዎች፣ ተጠሪነታቸዉ ለፕሬዝንቱ የሆኑ የአስተዳደርና ፋይናንስ ዘርፍ ኃላፊና የፕሬዝዳንት አማካሪ እንዲሁም የአስተዳደር ሠራተኞች ይኖሩታል፤

2) በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ (1) የተመለከተዉ እንደተጠበቀ ሆኖ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሥሩ ፕሬዝዳንት ጽህፈት ቤት፣አቤቱታ መስማትና መወሰን የሥራ ሂደት አስተባባሪ ጽ/ቤት፣ ዋና ጉባዔ ጽህፈት ቤት፣ የተከላካይ ጠበቆች ጽህፈት ቤት ይኖሩታል፤

3) የፕሬዝዳንት ጽህፈት ቤት ፣የዋና ጉባዔ ጽህፈት ቤት እና የተከላካይ ጠበቆች ጽህፈት ቤት፦

ሀ) የየራሳቸዉ ኃላፊ እና ለሥራዉ አስፈላጊ የሆኑ ሠራተኞች ይኖሯቸዋል።

ለ) የእነዚህ ጽህፈት ቤቶች ኃላፊዎች ተጠሪነታቸዉ ለፕሬዝዳንቱ ሆኖ በፕሬዝዳንቱ አቅራቢነት በአቢይ ጉባኤ ይሾማሉ።

4) የፕሬዝዳንት ጽህፈት ቤትና የጽህፈት ቤቱ ኃላፊ ዝርዝር ሥልጣን እና ተግባር ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያወጣው መመሪያ ይወሰናል፤

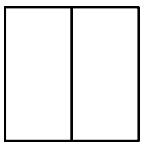
5) የዋና ጉባዔ ጽህፈት ቤት እና የጽህፈት ቤቱ ኃላፊ ዝርዝር ሥልጣን እና ተግባር በክልሉ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት አስተዳደር ማቋቋሚያ አዋጅ ይወሰናል።

6) የአስተዳደርና ፋይናንስ ዘርፍ ኃላፊ እና የፕሬዝዳንቱ አማካሪ በፕሬዝዳንቱ አቅራቢነት በአቢይ ጉባኤ ይሾማሉ።

6. **<u>የከፍተኛ ፍርድ ቤት አደረጃጀት</u>**

1) የከፍተኛ ፍርድ ቤት ተጠሪነት ለዞን ምክር ቤትና ለክልል ጠቅላይ ፍርድ ሆኖ ፕሬዝዳንት፣ ምክትል ፕሬዝዳንት፣ ዳኞች፣ ቃዲዎች፣ የንዑስ ጉባዔ ተሿሚዎች እና የአስተዳደር ሠራተኞች፣

2) በዚህአንቀጽንኡስ አንቀጽ (1) ስር የሰፈረው ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ የከፍተኛ ፍርድ ቤት በሥሩ፤ፕሬዚዳንት ጽህፈት ቤት፣ንዑስ ጉባዔ ጽህፈት ቤት፣ተከላካይ ጠበቆች ጽህፈት ቤት ይኖሩታል፤

የፕሬዚዳንት ጽህፈት ቤት፣ የንዑስ ጉባዔ ጽህፈት ቤት፤እና የተከላካይ ጠበቆች ጽህፈትቤት፡የየራሳቸው ኃላፊ እና ለሥራው አስፈላጊ የሆኑ ሠራተኞች ይኖሯቸዋል፣

3) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 ሥር በፊደል ተራ ሀ፣ለ እና ሐ የተጠቀሱ ኃላፊዎች ተጠሪነታቸው ለፕሬዝዳንቱ ሆኖ በፕሬዚዳንቱ አቅራቢነት በንዑስ ጉባዔው ይሾማሉ፣

4) **የፕሬዚዳንት ጽህፈት ቤት እና የጽህፈት ቤቱ ኃላፊ ዝርዝር ሥልጣን እና ኃላፊነት ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያወጣው መመሪያ የሚወሰን ይሆናል፤**

5) የንዑስጉባዔ ጽህፈት ቤት እና የጽህፈት ቤቱ ኃላፊ ዝርዝር ሥልጣን እና ኃላፊ ነት

በክልል የዳኝነት አስተዳደር ማቋቋሚያ አዋጅ በተደነገገው መሰረት ይሆናል።

7. **<u>የወረዳ ወይም የከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት አደረጃጀት</u>**

የወረዳ ወይም የከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ተጠሪነቱ ለከፍተኛ ፍርድ ቤትና ለወረዳ ምክር ቤት ሆኖ ፕሬዝዳንት፣ ዳኞች፣ ቃዲዎች፣ የጉባኤ ተሿሚዎች እና የአስተዳደር ሠራተኞች ይኖሩታል።

<u>ንኡስ ክፍል ሁለት</u>

<u>የዳኝነት ነጻነትና ተጠያቂነት</u>

8. የዳኝነት ነጻነት

1) በየትኛውም እርከን የሚገኝ የክልል ፍርድ ቤት ወይም ዳኛ ከማንኛውም የመንግሥት አካል ወይም ባለሥልጣን ወይም ሌላ አካል ተፅዕኖና ጣልቃ ገብነት ነፃ ሆኖ ሥራውን በሕግ መሰረት ያከናውናል፤

2) ዳኞች ስራቸውን ከማንኛውም የውስጥና የውጭ ተጽዕኖ ነጻ ሆነው በማከናወን በሕግና ፍሬ-ነገር ላይ የተመሰረተ ፍርድ፣ ብይን፣ውሳኔ ወይም ትዕዛዝ ይሰጣሉ፤

3) ማንኛውም የመንግሥት አካል ወይም የመንግሥት ባለሥልጣንም ሆነ ሌላ ማንኛውምሰው የክልሉን ፍርድ ቤቶች ተቋማዊና የዳኞችን ግለሰባዊ ነጻነት የማክበር ግዴታ አለበት፤

4) ማንኛውም የመንግሥት አካል ወይም የመንግሥት ባለሥልጣንም ሆነ ሌላ ማንኛውም ሰው በየትኛውም ደረጃ የሚገኝ ፍርድ ቤት የሰጠውን ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትዕዛዝ የማክበርና የመፈጸም ግዴታ አለበት፤

5) የክልሉ ፍርድ ቤቶች በበጀት፣ በሰው ኃይል አስተዳደር እና በውስጥ አሰራራቸው እራሳቸውን ችለው ይሠራሉ፡፡

9. የዳኝነት ተጠያቂነት

1) በየትኛውም ደረጃ የሚገኝ የክልል ፍርድ ቤት ወይም ዳኛ ከተሰጠው ኃላፊነት አንጻር በሕግ መሠረት ተጠያቂነት አለበት፤

2) ዳኞች የያዙት ክርክር ሂደት ተከራካሪ ወገኖችን ያለአድሎዎ በእኩልነት የሚያስተናግዱ መሆኑን የማረጋገጥ ግዴት ይኖርባቸዋል፤ በተለይም በወንጀል የተከሰሱ ወይም በጥበቃ ሥር ያሉ ሰዎችን አያያዝ ሁኔታ የመከታተል፤ ሰብአዊ መብቶቻቸውን የማክበር እና የማስከበር የእነዚህ መብቶችን ጥሰት የሚመለከት አቤቱታ በቀረበ ጊዜም ጉዳዩ አግባብ ባለው አካል ተጠርቶ ተገቢው እንዲፈፀም ትዕዛዝ የመስጠት ሃላፊነት አለባቸው፡፡

3) በሌሎች ሕጎች የተመለከተው እንደተጠበቀ ሆኖ ማንኛውም ዳኛ የዲሲፕሊንና የሥነምግባር ጥፋት ፈጽሞ የተገኘ እንደሆነ በዳኝነት አስተዳደር ዋና ጉባዔ የዲሲፕሊን ደንብ መሠረት ተጠያቂ ይሆናል፡፡

ንዑስ ክፍል ሶስት

የፍርድ ቤቶች በጀትና የሰዉ ሀብት አስተዳደር

10.የፍርድ ቤቶች በጀትና የበጀት አስተዳደር

1) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ለሥራው የሚያስፈልገውን ጥቅል በጀት በማዘጋጀት በቀጥታ ለክልል የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አቅርቦ ያስወስናል፣ የጸደቀለትንም በጀት ያስተዳድራል፤

2) የዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በሥሩ ያሉ ፍርድ ቤቶችን ጨምሮ ለሥራ የሚያስፈልገውን ጥቅል በጀት በማዘጋጀት በቀጥታ ለዞን ምክር ቤት በማቅረብ ያስወስናል፣ የጸደቀለትንም በጀት ያስተዳድራል፤

3) ለክልል የዳኝነት አካል የሚመደበው በጀት ፍርድ ቤቶች የተሰጣቸውን ሥልጣን እና ኃላፊነት በተሟላ ሁኔታ ለማከናወን የሚያስችል መሆን አለበት፡፡

4) የክልል ወይም የዞን ምክር ቤቶች ለዳኝነት አካል ጥቅል በጀት ሲመድቡ የፍርድ ቤቶችን የሥራ ስፋት፣ መሰረታዊ ፍላጎት ያገናዘበ በጀት ሊመደብ ይገባል፡፡

5) የክልል ፋይናንስ ቢሮ ለክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በምክር ቤቱ የጸደቀውን ጥቅል በጀት የፋይናንስ አሠራርን ተከትሎ በሚያቀርበው መጠየቂያ መሠረት በየሩብ ዓመቱ መጀመሪያ ሳምንት ወደ ጠቅላይ ፍርድ ቤቱ የባንክ ሒሳብ ማስገባት አለበት፤

6) የዞን ፋይናንስ መምሪያ፣ የወረዳ ወይም ከተማ አስተዳደር ፋይናንስ ጽህፈት ቤት ለዞን፤ ወረዳ ወይም ከተማ አስተዳደር ፍርድ ቤት የጸደቀውን ጥቅል በጀት የፋይናንስ አሠራርን ተከትሎ በሚቀርበው መጠየቂያ መሠረት በየሩብ ዓመቱ መጀመሪያ ሳምንት በየፍርድ ቤቱ ባንክ ሒሳብ ማስገባት አለበት፤

7) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የበጀት አጠቃቀም በተመለከተ ለክልል የሕዝብ ተወካዮ ምክር ቤት ሪፖርት የማቅረብ ኃላፊነት አለበት፤

8) የዞን፤ ወረዳ ወይም ከተማ አስተዳደር ፍርድ ቤቶች የበጀት አጠቃቀም በተመለከተ ለየምክር ቤቶቻቸው ሪፖርት የማቅረብ ኃላፊነት አለባቸው፤

9) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት እና ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች በውክልና ከሚሰጡት የዳኝነት አገልግሎት ጋር በተያያዘ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ከፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የበጀት ማካካሻ ጥያቄ የማቅረብ መብት አለው፡፡

11.<u>የክልል ፍርድ ቤቶች የሰው ኃብት አስተዳደር</u>

1) የክልሉ ፍርድ ቤቶች የየራሳቸውን የአስተዳደር ሠራተኞች የመመልመል፤ የመቅጠር፤ የመመደብ እና የማስተዳደር ሙሉ ነጻነት አላቸው፤

2) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ለዳኝነት ሥራ አስፈላጊ የሆኑ የአስተዳደር ሠራተኞችን የሥራ መደቦችን፤ ደረጃዎችን እና መመልመያ መስፈርቶችን በየደረጃው ላሉ ፍርድ ቤቶች የማዘጋጀት ሙሉ ነጻነት አለው፤

3) የክልል ፍርድ ቤቶች የአስተዳደር ሠራተኞች ምልመላ፣ ቅጥር፣ ምደባ፣ እድገት፣ዝውውር፣ ስልጠና፣ ደመወዝ፣ ጥቅማ ጥቅም፣ የዲሲፕሊን ጉዳይ እና ሌሎች ተያያዥ ጉዳዮች በክልል ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ይወሰናል፤

4) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እንደተደነገገዉ በምክር ቤቱ የሚወጣው ደንብ የፍርድ ቤቶችን ልዩ የሥራ ጠባይ፣ እያንዳንዱ የስራ መደብ የሚጠይቀውን ተፈላጊ

ችሎታና ልምድ፣ የሥራ ዝርዝሮችን ይዘትና ስፋትና ሌሎች ተዛማጅ መመዘኛዎችን ታሳቢ በማድረግ የሚወሰን ይሆናል፤

5) የአስተዳደር ሠራተኞች መብት እና ጥቅማ ጥቅም በመንግሥት ሠራተኞች አዋጅ ለሌሎች የመንግሥት ሠራተኞች ከተፈቀደው ሊያንስ አይችልም፤
6) የአስተዳደር ሠራተኞችን በተመለከተ የሚወጡ ሕጎች እና የሚተላለፉ ውሳኔዎች ሁሉ ከፍርድ ቤቶች ተቋማዊ ነጻነት ጋር የተጣጣሙ መሆን አለባቸው፡፡

7) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 10 እና አንቀጽ 11 የተደነገገዉ እንደተጠበቀ ሆኖ የጠቅላይ ፍርድ ቤት በጀትና የሰዉ ሀብት አስተዳደር ዘርፍ የሚመራ ኃላፊ ሥልጣንና ተግባር በዚህ አንቀጽ 11 ንዑስ አንቀፅ 3 መሠረት በክልል ምክር ቤት በሚወጣ ደንብ ይወሰናል፡፡

12.<u>አዲት</u>

የክልል ፍርድ ቤቶች የሒሳብ መዝገብ እና የበጀት አጠቃቀም በክልል ዋና አዲተር በየዓመቱ ይመረመራል፡፡

<u>ክፍል ሶስት</u>

<u>የክልል ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣንና ተያያዥ ጉዳዮች</u>

<u>ንዑስ ክፍል አንድ</u>

<u>የክልል ፍርድ ቤቶች ሥልጣን</u>

13.<u>*መሠረቱ*</u>

1. <u>ስለ ክልል ፍርድ ቤቶች የወል የዳኝነት ሥልጣን</u>

ሀ) ክልልን ሕጎች መሠረት በማድረግ በሚቀርቡና በፍርድ ሊወሰኑ በሚገባቸው ማናቸውም ጉዳዮች፣

ለ). በፌዴራሉ ሕገ-መንግስት በግልጽ ተለይቶ ለፌዴራሉ መንግስት ባልተሰጡ ማናቸውም ጉዳዮች

ሐ) የክልሉን ሕገ-መንግስት እና ሕግን መሰረት አድርገው በሚነሱ ጉዳዮች፣

መ) በሥነ ሥርዓት ሕጎች ወይም በሌላ ሕግ መሰረት ለክልሉ ፍርድ ቤቶች በተሰጡና በክልሉ ውስጥ በተከሰቱ ጉዳዮች፣

ሠ) በፌዴራሉ ሕገ-መንግስት በውክልና ለክልሎች በተሰጡ በፌዴራል ጉዳዮች ላይ የዳኝነት ስልጣን ይኖራቸዋል፤

2. በሕገ-መንግሥቱና በሌሎች ሕጎች ለባህል፣ ለኃይማኖት እና ለአስተዳደር አካላት የተሰጠው የዳኝነት ሥልጣን እና የፌደራል ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን

እንደተጠበቀ ሆኖ በክልል ውስጥ የዳኝነት ሥልጣን የክልል ፍርድ ቤቶች ብቻ ነው፤

3. በክልል ውስጥ የዳኝነት ሥልጣንን ከክልል ፍርድ ቤቶች ወይም በሕግ የመዳኘት ሥልጣን ከተሰጣቸው ሌሎች አካላት ውጭ የሚያደርግ፣ በሕግ የተደነገገን የዳኝነት ሥርዓት የማይከተል ማንኛውም ልዩ ፍርድ ቤት ወይም ጊዜያዊ ፍርድ ቤት አይቋቋምም፤
4. ክልል ፍርድ ቤት በሥልጣኑ ሥር የሚወድቅን ጉዳይ በዳኝነት በማየት ላይ እንዳለ ወይም ፍርድ ከሰጠ በኋላ፦
   ሀ). መደበኛ ነዋሪነቱ ከክልል ውጭ የሆነ ሰው በማንኛውም ሁኔታ ወደ ክርክሩ ቢገባ፣
   ለ) ወይም ከመድኅን ውል ጋር በተያያዘ መድኅን ሰጭው በክርክሩ ውስጥ ቢገባ ጉዳዩ በዚሁ ፍርድ ቤት መታየቱ ይቀጥላል።

14.<u>የጠቅላይ ፍርድ ቤት የዳኝነት ሥልጣን</u>

1) በሌሎች ሕጎች የተሰጠው ሥልጣን እንደተጠበቀ ሆኖ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚከተሉት ጉዳዮች ላይ የመጀመሪያ ደረጃ ዳኝነት ሥልጣን ይኖረዋል፦

ሀ) አንድ ጉዳይ ከአንድ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወደ ሌላ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ጠቅላይ ፍርድ ቤቱ ተዛውሮ እንዲታይ የሚቀርብን ጉዳይ አይቶ መወሰን፣

ለ) አንድን ጉዳይ ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የከፍተኛ ፍርድ ቤቶች ወይም በተለያዩ ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች ሥር የሚገኙ የወረዳ ፍርድ ቤቶች ሥልጣናችን ነው ብለው በያዙት ወይም ሥልጣናችን አይደለም ብለው የመለሱት እንደሆነ በጉዳዩ ላይ ተገቢ ትዕዛዝ እንዲሰጥ በሚቀርብ ጥያቄ ላይ ጉዳዩን አይቶ መወሰን፤

2) <u>የጠቅላይ ፍርድ ቤት የይግባኝ የዳኝነት ሥልጣን</u>

ሀ) የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመጀመሪያ ደረጃ ሥልጣኑ ውሳኔ የሰጠበትን፣

ለ) የከፍተኛ ፍርድ ቤት በይግባኝ ሰሚነት ሥልጣኑ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ከሰጠው ውሳኔ የተለየ ውሳኔ የሰጠበትን፣እና

ሐ) በሌሎች ህጎች የተሰጡ ጉዳዮችን በይግባኝ የማየት ሥልጣን አለው፤

መ) የመጨረሻ ውሳኔ ባገኘ ጉዳይ ላይ መሰረታዊ የህግ ስህተት ተፈጽሟል በሚል የሚቀርብ

ዳኝነትን ተቀብሎ በሰበር ችሎት አይቶ የመወሰን ሥልጣን አለው።

15.<u>የጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር ሥልጣን</u>

የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ተፈጽሞበታል በሚል የሚቀርቡለትን እና ከዚህ በታች የተመለከቱትን ጉዳዮች በሰበር የማየት እና የመወሰን የዳኝነት ሥልጣን አለው፦

ሀ) በወረዳ ፍርድ ቤት ታይቶ የመጨረሻ ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትዕዛዝ

የተሰጠበትን ማናቸውም ጉዳይ፣

ለ) በክልል ዳኝነት ስልጣኑ መነሻነት በከፍተኛ ፍርድ ቤት ታይቶ የመጨረሻ ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትዕዛዝ የተሰጠበትን ማናቸውንም ጉዳይ፣

ሐ) በክልል ዳኝነት ስልጣኑ መነሻነት በጠቅላይ ፍርድ ቤት ታይቶ የመጨረሻ ፍርድ፣ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትዕዛዝ የተሰጠበትን ማናቸውንም ጉዳይ፣ እና

መ) በሕግ የመዳኘት ሥልጣን በተሰጠው አካል ወይም በሌሎች አካላት የተሰጠ የመጨረሻ ውሳኔ፤

1) "መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት" ማለት ቀጥሎ ከተዘረዘሩት መካከል አንዱ እና ፍትህን የሚያዛባ ጉልህ የህግ ስህተት ያለበት በክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ሊታይ የሚችል የመጨረሻ ውሳኔ፣ ፍርድ፣ ብይን፣ ትእዛዝ፣ ሆኖ፡-

ሀ) የክልልን ወይም የፌዴራሉን ሕገ-መንግሥት በመጣስ የተወሰነ ጉዳይ፣

ለ) ኢትዮጵያ ያፀደቀቻቸውን ዓለም-አቀፍ ስምምነቶች ወይም በተመሳሳይ ደረጃ ተፈጻሚነት ያለውን ሌላ ዓለም አቀፍ ሕግን በመጣስ የተወሰነ ጉዳይ፣

ሐ) ግልጽ የሆነ የሕግ ድንጋጌን ወይም የሕግ መርሕን በመጣስ የተወሰነ ጉዳይ፣

መ) ህግን በተሳሳተ መንገድ በመተርጎም ወይም ለጉዳዩ አግባብነት የሌለውን ሕግ በመጥቀስ የተወሰነ ጉዳይ፣

ሠ) ተገቢው ጭብጥ ሳይያዝ የተወሰነና ከፍያለ የፍትሕ መዛባት እንደሚያስከትል የታመነበት ጉዳይ፣

ረ) በዋናው ፍርድ ላይ ከተወሰነው ውጭ እንዲፈፀም የተወሰነ ጉዳይ፣

ሰ) ጉዳዩን አይቶ የመወሰን የሥረ ነገር የዳኝነት ሥልጣን ሳይኖር የተወሰነ ጉዳይ፣

ሸ) ከሥልጣን ውጭ ወይም የመወሰን ሥልጣን ሳይኖር በአስተዳደር አካል ወይም ተቋም የተወሰነ ጉዳይ፣

ቀ) በፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ወይም በሰበር ፓናል ችሎት የተሰጠ አስገዳጅ የሕግ ትርጉም በመቃረን የተወሰነ ጉዳይ፣

በ) በዳኝነት ታይቶ ሊወሰን የሚገባ ሆኖ ሳለ ሊታይ አይገባም ተብሎ የተወሰነ ጉዳይ፤

2) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 14 ንዑስ አንቀጽ (1) አፈጻጸም ሲባል "የመጨረሻ ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትዕዛዝ" ማለት በንዑስ አንቀጹ ከፊደል (ሀ) እስከ (መ) ድረስ በተዘረዘሩት አካላት የተሰጠ ይግባኝ ሊባልበት የማይችል ወይም የይግባኝ ሂደቶችን የጨረሰ ፍርድ፣ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትዕዛዝ ነው፤

3) አንድ የመጨረሻ ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት አለበት ተብሎ በሰበር ሰሚ ችሎት ሊታይ የሚችለው ጉዳዩ ሦስት ዳኞች የተሰየሙበት የጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር አጣሪ ችሎት መሠረታዊ የሕግ ስህተት አለበት ብሎ ያመነ እንደሆነ ነው፤

4) የጠቅላይ ፍርድ ቤት አምስት ዳኞች የተሰየሙበት የሰበር ሰሚ ችሎት አቤቱታ የቀረበበትን የመጨረሻ ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትዕዛዝ በዚህ አዋጅ መሠረት እንደአስፈላጊነቱ ለማጽናት፣ ለማሻሻል፣ ለመለወጥ ወይም ለመሻር ይችላል።

16.<u>የሰበር አቤቱታ አቀራረብ እና የክርክር አመራር ሥነ-ሥርዓት</u>

1) በሰበር እንዲታይ የሚቀርብ ማንኛውም አቤቱታ ከዚህ በታች የተመለከቱትን ሥርዓቶች ማሟላት አለበት፡-

ሀ) አቤቱታ የሚያቀርበው ተከራካሪ ወገን መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል የሚልበትን ምክንያት በአቤቱታው ውስጥ በዝርዝር ማቅረብ አለበት፣

ለ) አቤቱታ የቀረበበትን የበታች ፍርድ ቤቶች ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትዕዛዝ ግልባጭ ከሰበር አቤቱታው ጋር ማያያዝ አለበት፤

2) የሰበር አቤቱታ የሚቀርበው በጉዳዩ ላይ የመጨረሻ ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትዕዛዝ ከተሰጠ ወይም ይኸው በይፋ ከተነገረበት ዕለት ጀምሮ በሚታሰብ በዘጠና ቀናት ውስጥ ነው፤

3) የሰበር አጣሪ ችሎት የቀረበለትን የሰበር አቤቱታ ተመልክቶ በጉዳዩ ላይ የተፈፀመ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ስለመኖሩ ወይም አለመኖሩ በማጣራት፡-

ሀ) የተፈፀመ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለመኖሩን ከተረዳ አቤቱታውን ውድቅ በማድረግ ትዕዛዝ ይሰጣል፣ መዝገቡንም በመዝጋት አመልካቹን ያሰናብታል፣

ለ) የተፈፀመ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ስለመኖሩ ከተረዳ ጉዳዩ ለሰበር ሰሚ ችሎት ያስቀርባል ብሎ ጭብጥ በመያዝ መልስ እንዲሰጥበት የአመልካችን አቤቱታ ከመጥሪያ ጋር ለተጠሪ ይልካል፤

4) የሰበር ሰሚ ችሎቱ የሰበር ተከራካሪዎች የጽሑፍ ክርክር ከተጠናቀቀ በኋላ አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው የተከራካሪዎችን አስተያየት ወይም የሕግ ሙግት መስማት ይችላል።

17.<u>የከፍተኛ ፍርድ ቤት የፍትሐብሔር ጉዳይ የዳኝነት ሥልጣን</u>

1) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 13 ሥር የሰፈረው አጠቃላይ መርህ እና የአስተዳደር ወሰን እንደተጠበቀ ሆኖ በክልሉ ውስጥ የሚገኙት ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች በፍትሐ-ብሔር ረገድ ከዚህ በታች የተመለከቱትን ጉዳዮች በመጀመሪያ ደረጃ የመቀበልና የመዳኘት የሥረ-ነገር ሥልጣን አላቸው፡-

ሀ) በሚንቀሳቀስ እና በማይንቀሳቀስ ንብረት ከብር 3,000,000.00 (ሦስት ሚሊዮን ብር) በላይ የገንዘብ ግምት ያላቸውን ጉዳዮች፣

ለ) በክልል መንግሥት ውስጥ የተመዘገቡ ወይም የተቋቋሙ የንግድ ድርጅቶችን እና ማህበሮችን በሚመለከት የሚነሱ ክርክሮች፣

ሐ) አንድ ጉዳይ ከአንድ የወረዳ ወይም የመጀመርያ ደረጃ ፍርድ ቤት ወደ ሌላ ወረዳ ወይም የመጀመርያ ደረጃ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ወደ ራሱ ተዛውሮ እንዲታይ የሚቀርብ አቤቱታን፣

መ) የወረዳ ወይም የመጀመርያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመጀመሪያ ደረጃ የዳኝነት ስልጣኑ አይቶ በሚሰጠው ማናቸውም ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን እና ትዕዛዝ ላይ የሚቀርብ የይግባኝ አቤቱታን፣ እና

ሠ) በሌላ ሕግ በተለየ ሁኔታ የተመለከተ ከሌለ በቀር ሌሎች አካላት በሕግ በተሰጣቸው ሥልጣን መሠረት በሚሰጡት ውሳኔ ላይ የሚቀርብን የይግባኝ አቤቱታ፤

2) በሌሎች የፌዴራልም ሆነ የክልል ሕጎች ለክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች የተሰጡ ሥልጣኖች እንደተጠበቁ ናቸው።

18.<u>የከፍተኛ ፍርድ ቤት የወንጀል ጉዳይ የዳኝነት ሥልጣን</u>

በዚህ አዋጅ አንቀጽ 13 ሥር የሰፈረው አጠቃላይ መርሕ እና የአስተዳደር ወሰን እንደተጠበቀ ሆኖ በክልል ውስጥ የሚገኙ ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች በወንጀል ረገድ ከዚህ በታች የተመለከቱትን ጉዳዮች የመጀመሪያ ደረጃ የመቀበልና የመዳኘት የሥረ-ነገር ሥልጣን አላቸው፡-

1) በወንጀል ሥነ-ሥርዓት ሕግ እና አግባብነት ባላቸው ሌሎች ሕጎች መሠረት በክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሥረ-ነገር ሥልጣን ሥር የሚወድቁ የወንጀል ጉዳዮችን፤

2) በክልል ማናቸውም ሕጎች ውስጥ የተደነገጉ እና በከፍተኛ ፍርድ ቤት የሥረ-ነገር ሥልጣን ሥር እንዲዳኙ የተለዩ የወንጀል ጉዳዮችን፤

3) አንድ የወንጀል ጉዳይ ከአንድ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመርያ ደረጃ ፍርድ ቤት ወደ ሌላ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመርያ ደረጃ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ራሱ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተዛውሮ እንዲታይ የሚቀርብ አቤቱታን፤

4) የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመርያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመጀመሪያ ደረጃ የዳኝነት ስልጣኑ አይቶ በሚሰጠው ማናቸውም ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን እና ትዕዛዝ ላይ የሚቀርብ የይግባኝ አቤቱታን፤

5) በሌላ ሕግ በተለየ ሁኔታ የተመለከተ ሌሎች አካላት በሕግ በተሰጣቸው ሥልጣን መሠረት በሚሰጡት ውሳኔ ላይ የሚቀርብን የይግባኝ አቤቱታ፤

6) የዳኝነት ሥልጣን በፌዴራል እና በክልል መንግሥታት ፍርድ ቤቶች መካከል የተከፋፈለ መሆኑን መሠረት በማድረግ የተወካዮች ምክር ቤት በፌዴራል የወንጀል ሕግ ከተካተቱት ወንጀሎች ውስጥ በክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች ሥልጣን ሥር እንዲዳኙ የለያቸውን የወንጀል ጉዳዮች፡፡

19.<u>የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የፍትሐብሔር ጉዳይ የዳኝነት ሥልጣን</u>

በዚህ አዋጅ አንቀጽ 13 ስር የሰፈረው አጠቃላይ መርሕ እና የአስተዳደር ወሰን እንደተጠበቀ ሆኖ በክልል ውስጥ የሚገኙ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመርያ ደረጃፍርድ ቤቶች በፍትሐ-ብሔር ረገድ ከዚህ በታች የተመለከቱትን ጉዳዮች የመቀበልና የመዳኘት የሥረ-ነገር ሥልጣን አላቸው፡-

1) በፍትሐ ብሔር ሥነ-ሥርዓት ሕግ እና በሌሎች አግባብነት ያላቸው ሕጎች መሠረት በወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃፍርድ ቤት የሥረ-ነገር ሥልጣን ሥር የሚወድቁ የፍትሐ ብሔር ጉዳዮችን፤

2) በፍትሐ ብሔር ጉዳይ በሚንቀሳቀስ እና በማይንቀሳቀስ ንብረት እስከ ብር3,000,000 (ሦስት ሚሊዮን ብር) የሚደርስ የገንዘብ ግምት ያላቸውን ጉዳዮች፤
3) ተወላጅነት እና በገንዘብ የማይገመቱ ጉዳዮች ላይ የሚቀርብ አቤቱታ፤

4) በክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወይም ጠቅላይ ፍርድ ቤት የዳኝነት ሥልጣን ሥር እንደሚወድቅ ያልተመለከተን ወይም ለሌላ የዳኝነት አካል ያልተሰጠን የፍትሐ ብሔር ጉዳይን፡፡

20.<u>የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የወንጀል ጉዳይ የዳኝነት ሥልጣን</u>

በዚህ አዋጅ አንቀጽ 13 ሥር የሰፈረው አጠቃላይ መርሕ እና የአስተዳደር ወሰን እንደተጠበቀ ሆኖ በክልል ውስጥ የሚገኙ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመርያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች በወንጀል ረገድ ከዚህ በታች የተመለከቱትን ጉዳዮች የመቀበል እና የመዳኘት የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡-

1) በወንጀል ሥነ-ሥርዓት ሕግና በሌሎች አግባብነት ባላቸው የፌደራል ሕጎች መሠረት በክልል መንግሥታት የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመርያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች የሥረ-ነገር ሥልጣን ሥር እንደሚወድቁ የተመለከቱ የወንጀል ጉዳዮችን፤

2) በክልል ማንኛውም ሕጎች ውስጥ የተደነገጉ እና በወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመርያ ደረጃ ፍርድ ቤት ሥልጣን ሥር እንዲዳኙ የተለዩ የወንጀል ጉዳዮችን፤

3) የዳኝነት ሥልጣን በፌዴራል እና በክልል መንግሥታት ፍርድ ቤቶች መካከል የተከፋፈለ መሆኑን መሠረት በማድረግ የፌደራል ተወካዮች ምክር ቤት የወንጀል

ሕግ ከተካተቱት ወንጀሎች ውስጥ በክልል ወረዳ ፍርድ ቤቶች ሥልጣን ሥር እንዲዳኙ የለያቸውን የወንጀል ጉዳዮች፡፡

21. የክልል ፍርድ ቤቶች ስለሚሠሩባቸው መሠረታዊ ሕጎች

የክልል ፍርድ ቤቶች በባለጉዳዮች የሚቀርቡ አቤቱታዎችን እና ክርክሮችን በተመለከተ እንደአግባብነቱ የሚከተሉትን መሠረታዊ ሕጎች ተከትለው ዳኝነት ይሰጣሉ፡-

1) የፌደራል ሕገ-መንግሥትና የክልል ሕገ-መንግሥት፤

2) ኢትዮጵያ ተቀብላ ያፀደቀቻቸው ዓለም አቀፍ ስምምነቶችን፤

3) በኢትዮጵያ ተፈጻሚነት ያላቸው ዓለም አቀፍ የልማድ ሕጎችን፤

4) በሥራ ላይ ያሉ አዋጆችን፣ደንቦችን፣ መመሪያዎችን፣ የሕግ ማስታወቂያዎችን፤

22.የክልል ፍርድ ቤቶች ስለሚሠሩባቸው የሥነ-ሥርዓት እና የማስረጃ ሕጎች

የክልል ፍርድ ቤቶች በባለጉዳዮች የሚቀርቡ አቤቱታዎችን እና ክርክሮችን በተመለከተ እንደአግባብነቱ የሚከተሉትን የሥነ-ሥርዓት እና የማስረጃ ሕጎች ተከትለው ዳኝነት ይሰጣሉ፡-

1) በሥራ ላይ ያሉ የወንጀል እና የፍትሐብሔር ሥነ-ሥርኣት ሕጎች ከዚህ አዋጅ ጋር እስካልተቃረኑ ድረስ እንዲሁም ሌሎች አግባብነት ያላቸው ሕጎች በዚህ አዋጅ ባልተሸፈኑ ጉዳዮች ላይ ተፈፃሚነት ይኖራቸዋል፡፡

2) በክልል ምክር ቤት እንዲሁም በሌሎች ሥልጣን ባላቸው አካላት የወጡ የሥነ-ሥርዓት እና የማስረጃ ጉዳይን የሚመለከቱ ሕጎችን ወይም ድንጋጌዎችን፡፡

ንዑስ ክፍል ሁለት

የፍርድ ቤቶች ችሎትና ተያያዥ ጉዳዮች

23.የጠቅላይ ፍርድ ቤት ችሎቶች

1) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሚከተሉት ችሎቶች ይኖሩታል፡-

ሀ) የፍትሐ ብሔር ጉዳይ ችሎት፣

ለ) የወንጀል ጉዳይ ችሎት፣

ሐ) የሰበር አጣሪ ችሎት፣

መ) የሰበር ሰሚ ችሎት፤

2) ጠቅላይ ፍርድ ቤቱ አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው በጉዳይ አይነት የተለዩ ጉዳዮችን የሚመለከቱ ተጨማሪ ችሎቶችን ሊያደራጅ ይችላል፤

3) በጠቅላይ ፍርድ ቤት የፍትሐ ብሔር ጉዳይ፣ የወንጀል ጉዳይ እና የሰበር አጣሪ ችሎት ላይ አንድ ሰብሳቢ ዳኛ እና ሁለት ዳኞች ይሰየማሉ፤

4) በጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አንድ ሰብሳቢ ዳኛ እና አራት ዳኞች ይሰየማሉ፤

5) የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት በየትኛውም የጠቅላይ ፍርድ ቤት ችሎት ላይ ሰብሳቢ ሆኖ ሊሰየም ይችላል፡፡

6) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀፅ 5 የተገለፀው እንደተጠበቀ ሆኖ በጠቅላይ ፍርድ ቤት አቤቱታ መስማትና መወሰን ሥራ ሂደት አስተባባሪ የሆነ ዳኛ በማንኛውም ችሎት ሲጓደል ሰብሳቢ ሆኖ ሊሰየም ይችላል፤

24.<u>የከፍተኛ ፍርድ ቤት ችሎቶች</u>

1) በክልል ውስጥ የተደራጀ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሚከተሉት ችሎቶች ይኖሩታል፡-

ሀ) የፍትሐ ብሔር ጉዳይ ችሎት፣

ለ) የወንጀል ጉዳይ ችሎት ይኖሩታል፡፡

2) የትኛውም ከፍተኛ ፍርድ ቤት አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው በጉዳይ አይነት የተለዩ ጉዳዮችን የሚመለከቱ ተጨማሪ ችሎቶችን ሊያደራጅ ይችላል፤

3) በከፍተኛ ፍርድ ቤት ችሎት አንድ ሰብሳቢ ዳኛ እና ሌሎች ሁለት ዳኞች ይሰየማሉ፤

4) የብርበራ ትዕዛዝ፣የመያዣ ትዕዛዝ፣ የጊዜ ቀጠሮ ጉዳዮች በአንድ ዳኛ የሚታይ ሆኖ የዋስትና ጥያቄ ሲቀርብ በሶስት ዳኛ መታየት አለበት፡፡

5) የፍትሐብሔር እና የወንጀል ይግባኝ ጉዳዮች የጉዳዩ ክብደትና ውስብስብነት ካላስገደደ በቀር በአንድ ዳኛ ሊታዩ ይችላል፤

6) ማንኛውም የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዝዳንት ወይም ምክትል ፕሬዝዳንት ባለበት ፍርድ ቤት በየትኛውም ችሎት ሰብሳቢ ሆኖ ሊሰየም ይችላል፡፡

7) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀፅ 6 የተገለፀው እንደተጠበቀ ሆኖ በከፍተኛ ፍርድ ቤት አቤቱታ መስማትና መወሰን ሥራ ሂደት አስተባባሪ የሆነ ዳኛ በማንኛውም ችሎት ሲጓደል ሰብሳቢ ሆኖ ሊሰየም ይችላል፤

25.<u>የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርደ ቤት ችሎቶች</u>

1) እያንዳንዱ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በአንድ ዳኛ የሚያስችል ሆኖ ከዚህ በታች የተመለከቱት ችሎቶች ይኖሩታል፡-

ሀ) የፍትሐ ብሔር ጉዳይ ችሎት፣

ለ) የወንጀል ጉዳይ ችሎት፣

ሐ) የቤተሰብ ጉዳይ ችሎት፣

መ) የአሰሪ እና ሠራተኛ ጉዳይ ችሎት፤

2) የትኛውም የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው በጉዳይ አይነት የተለዩ ጉዳዮችን የሚመለከቱ ተጨማሪ ችሎቶችን ሊያደራጅ ይችላል።

ክፍል አራት

የዳኞችና የፕሬዝዳንቶች አሿሿም፣ሥልጣንና ተግባር

ንኡስ ክፍል አንድ

የዳኞችና የፕሬዝዳንቶች አሿሿም

26.የዳኞች ምልመላ እና አሿሿም

1) የጠቅላይ ፍርድ ቤት፣ የከፍተኛ ፍርድ ቤት፣ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ዳኞች በዋና ጉባዔ አቅራቢነት በክልል የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይሾማሉ፤

2) ዳኞችን በእጩነት መልምሎ ለሹመት ለማቅረብ የሚያገለግሉ መስፈርቶች በክልሉ የዳኝነት አስተዳደር ጉባዔ ማቋቋሚያ አዋጅ በተመለከተው መሰረት ይሆናል።

27.የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት እና ምክትል ፕሬዚዳንቶች አሿሿም

1) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት እና ምክትል ፕሬዚዳንት በክልል ርዕሰ-መስተዳድር አቅራቢነት በክልል የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይሾማሉ፤

2) የክልል ርዕሰ-መስተዳድር የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንትን እና ምክትል ፕሬዚዳንት ለሹመት በሚመርጥበት ጊዜ እጩዎቹ፡-

ሀ) በዳኝነት ሥራ የዳበረ ልምድ እና የላቀ የዳኝነት ሙያ ብቃት ያላቸው መሆኑን፣

ለ) ከፍተኛ የሕግ እውቀት እና መልካም የዳኝነት ሥነ-ምግባር ያላቸው መሆኑን፣ እና

ሐ) የፍርድ ቤቶችን ዓላማና ተልዕኮ ለማሳካት የሚያስችል የአመራር ብቃት ያላቸው መሆኑን ከግምት ውስጥ ማስገባት አለበት።

28.የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት፣ ምክትል ፕሬዚዳንት፣ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንቶች አሿሿም

1) የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት፤ ምክትል ፕሬዚዳንት፣ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች ፕሬዚዳንቶች በዞኑ ዋና አስተዳዳሪ አቅራቢነት በየምክር ቤቶቻቸው ይሾማሉ፤

2) የዞኑ ዋና አስተዳዳሪ የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት፣ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች ፕሬዚዳንቶች ለማሾም በሚመርጥበት ጊዜ እጩዎቹ፡-

ሀ) በዳኝነት ሥራ የዳበረ ልምድ እና የላቀ የዳኝነት ሙያ ብቃት ያላቸው መሆኑን፣

ለ) ከፍተኛ የሕግ እውቀት እና መልካም የዳኝነት ሥነ-ምግባር ያላቸው መሆኑን፣ እና

ሐ) የፍርድ ቤቶችን ዓላማና ተልዕኮ ለማሳካት የሚያስችል የአመራር ብቃት ያላቸው መሆኑን ከግምት ውስጥ ማስገባት አለበት፡፡

29.<u>ቃለ መሐላ</u>

1) ፕሬዚዳንቶች እና ዳኞች ሥራቸውን ከመጀመራቸው በፊት ከዚህ በታች የተመለከተውን ቃለ መሐላ መፈጸም አለባቸው፡-

“እኔ አቶ/ወ/ሮ/ ..... በዛሬው ዕለት የ ------- ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት/ ምክትል ፕሬዚዳንት/ ዳኛ ሆኜ ስሾም ለሕገ-መንግሥቱ ታማኝ በመሆን በክልሉ እና ከሕዝቡ የተጣለብኝን ኃላፊነት በቅንነት፤ በታታሪነት እንዲሁም ሕግንና ሥርዓትን መሠረት በማድረግ ሥራዬን ለመፈፀም ቃል እገባለሁ”፤

2) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ(1) ድንጋጌ ሥር የሰፈረው ቃለ-መሐላ አፈፃፀም የሚከናወነው በሚከተሉት አካላት ፊት በመቅረብ ይሆናል፡-

ሀ) የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት፣ ምክትል ፕሬዚዳንት እና በየደረጃው ላሉ ፍርድ ቤቶች የሚሾሙ ዳኞች በክልሉ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ፊት፣

ለ) የከፍተኛ ፍርድ ቤት፣ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች ፕሬዚደንቶች በዞን ምክር ቤት ፊት ቀርበው ቃለ-መሐላ ይፈጽማሉ፡፡

<u>ንኡስ ክፍል ሁለት</u>

<u>የፕሬዚዳንቶች እና የምክትል ፕሬዚዳንቶችሥልጣንና ተግባር</u>

30.<u>የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ሥልጣንና ተግባር</u>

1) የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት በሕግ መሰረት የክልሉን ፍርድ ቤቶች ለማስተዳደር ሥልጣንና ኃላፊነት አለው፤

2) በንዑስ አንቀጽ (1) የተደነገገው አጠቃላይ መርህ እንደተጠበቀ ሆኖ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት የሚከተሉት ዝርዝር ሥልጣንና ተግባራት አሉት፡-

ሀ) የክልሉን ፍርድ ቤቶች በበላይነት ይመራል፣ ይቆጣጠራል፣ ያስተዳድራል፣

ለ) የክልሉን ፍርድ ቤቶች ዓመታዊ ሪፖርት፣ የስራ ዕቅድ እና በጀት አዘጋጅቶ ለክልሉ ምክር ቤት በማቅረብ እንዲጸድቅ ያደርጋል፣ በጀቱንም ያስተዳድራል፣ በሥራ ላይ ያውላል፣

ሐ) የፍርድ ቤቶች የአፈፃፀም ሪፖርት ለምክር ቤቱ ቋሚ ኮሚቴ በየሩብ ዓመቱ ይልካል እንዲሁም በዓመት ሁለት ጊዜ ያቀርባል፣

መ) የዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች፣ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች የተመደበላቸው በጀት ለሥራው በቂ መሆኑን ይከታተላል፣ የፀደቀላቸው በጀት ሥራ ላይ መዋሉን ያረጋግጣል፣

ሠ) የክልሉን የዳኝነት አገልግሎት ፖሊሲ እና ስልት ያዘጋጃል፣ ተግባራዊነቱንም ይከታተላል፣

ረ) ለሹመት በዕጩነት የሚቀርቡ ዳኞችን እና የዳኞች አስተዳደር ዋና ጉባዔ ተሿሚዎችን ለሚመለከታቸው አካላት ለሹመት ያቀርባል፣

ሰ) የጠቅላይ ፍርድ ቤት የችሎት ሰብሳቢ ዳኞችን ይመድባል፣ ዳኞችን በየችሎት ይደለድላል፤ዝርዝር የአፈፃፀም መስፈርቱ በመመሪያ ይወሰናል፡፡

ሸ) በየደረጃው ያሉ ዳኞች በመልካም ሥነ-ምግባር የታነጹ ስለመሆናቸው ይከታተላል፣ያረጋግጣል፣

ቀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 12 ንዑስ አንቀጽ 3 መሠረት የቀረበለትን የመዋቅር ጥናት ተመልክቶ ይወስናል፣ አስፈላጊ የሆኑ የአስተዳደር ሠራተኞችን የሥራ መደብ እና ደረጃ ይወስናል፣ በዚሁ መሠረት ቅጥር እንዲፈጸም ያደርጋል፣

በ) የፍርድ ቤቶች አገልግሎት አሰጣጥ ወጪ ቆጣቢ፣ ተደራሽ፣ ተገማች እና ለህዝብ ግልጽ የሚሆንበትን የአሰራር ስርዓት ይዘረጋል፣ ውጤታማ ለማድረግ የሚረዳ አዳዲስ የአሠራር ሥልቶችን እንዲቀየሱ ያደርጋል፣ ተግባራዊነቱንም ይከታተላል፣

ተ) የዳኝነት ሥራን ለማጠናከር እና ለማሻሻል ጉዳዩ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በቅርበት ይሠራል፣ የሀገር ውስጥ እና የውጭ ሀገር መልካም ተሞክሮዎችን ይዳስሳል፣ የክልል ዳኞች የተሻለ ልምድ የሚቀስሙበትን እና በየጊዜው ራሳቸውን በዕውቀት፣ በክህሎት እና በአመለካከት የሚገነቡበትን ስልት በማጥናት ተግባራዊ እንዲሆኑ ምቹ ሁኔታዎችን ይፈጥራል፣

ቸ) በክልል ውስጥ የሸሪዓ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥራቸውን እንዲያከናውኑ ድጋፍ ያደርጋል፣

ነ) ዳኞች፣ የጉባኤ ተሿሚዎች እና የሌሎች የአስተዳደር ሠራተኞች ትምህርትና ሥልጠና የሚያገኙበትን ሁኔታ ያመቻቻል፣

ኘ) የዳኝነት ሥራ ለማጠናከር የሚረዱ የምርምር ሥራዎች እንዲደረጉ እና የዓመቱ ፍርዶች፣ ውሣኔዎች ተመርጠው በሕግ መጽሄት እንዲታተሙ ያደርጋል፣

አ) ለፍርድ ቤቶቹ ሥራ የበለጠ መሻሻልና በአጠቃላይ ፍርድ ቤቶች ለኅብረተሰቡ የሚሰጡትን የፍትሕ አገልግሎት ለማጠናከር አስፈላጊ የሆኑ የሕግ ረቂቆች በህግ ስልጣን

ከተሰጠው አካል ጋር በመተባበር እንዲዘጋጁ እና ለክልል ምክር ቤት ቀርበው እንዲጸድቁ ያደርጋል፣ ተፈጻሚነታቸውንም

ይከታተላል፣

ኸ) የክልሉ ፍርድ ቤቶች በኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ የተደገፈ ፈጣን የዳኝነት አገልግሎት እንዲሰጡ ያደርጋል፣

ወ) በክልል ፍርድ ቤቶች ፕሮግራሞችና የሥራ ዕቅዶች ውስጥ የሥርዓተ ጾታ ጉዳዮች ስለመካተታቸው ይከታተላል፣ ያረጋግጣል፣

ዘ) ከሶስተኛ ወገን ጋር በሚደረጉ ግንኙነቶች ጠቅላይ ፍርድ ቤቱን ይወክላል፣

ዠ) የፌዴራል ፍርድ ቤቶችን ጉዳይ በውክልና ለሚሠሩ ፍርድ ቤቶች ከፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የበጀት ማካካሻ ይጠይቃል፣ ሲፈቀድም በሥራ ላይ እንዲውል ያደርጋል፣

የ) በዚህ አዋጅ እና በሌሎች ሕጎች የተሰጡ ሌሎች ተግባራትን ያከናውናል።

31.<u>የጠቅላይ ፍርድ ቤት ምክትል ፕሬዚዳንት ሥልጣንና ተግባር</u>

1) የጠቅላይ ፍርድ ቤት ምክትል ፕሬዚዳንት ተጠሪነቱ ለክልሉ ምክር ቤትና ለፕሬዚዳንቱ ሆኖ ፕሬዝዳንቱ በማይኖርበት ወይም ሥራውን ለማከናወን በማይችልበት ጊዜ እና ሁኔታ ተክቶ ይሠራል፤

2) በንዑስ አንቀጽ (1) የተደነገገው አጠቃላይ መርሕ እንደተጠበቀ ሆኖ ምክትል ፕሬዚዳንት የሚከተሉት ዝርዝር ሥልጣንና ተግባራት አሉት፡-

ሀ) የዳኝነት አገልግሎት ዘርፉን የሥራ እንቅስቃሴ በቅርብ ይከታተላል፣ ተገቢውን ድጋፍ ይሰጣል፣ ጉድለት ባጋጠመ ጊዜም ከፕሬዚዳንቱ ጋር በመመካከር ተገቢውን የእርምት እና የማስተካከያ እርምጃ ይወስዳል፣

ለ) የጠቅላይ ፍርድ ቤት የአቤቱታ መስማትና መወሰን ዋና የሥራ ሂደት አስተባባሪ፣ የምድብ ችሎት አስተባባሪዎችን፣ ችሎት ሰብሳቢ ዳኞችን፣ ሌሎች ዳኞችን እና የዳኝነት አስተዳደር ጉባዔ ተሿሚዎችን ስራ ያቀናጃል፣ያስተባብራል፣

ሐ) ከዳኝነት አገልግሎት ጋር ግንኙነት ያላቸውን የሕግ ረቂቆች እንዲዘጋጁ ያደርጋል፣ ሲጸድቁም አፈጻጸማቸውን ይከታተላል፣

መ) የዳኝነት አገልግሎትን ለማሻሻል የጉዳዮች ፍሰት አስተዳደርን ይከታተላል፣

ሠ) በፕሬዚዳንቱ ተለይተው የሚሰጡትን ሌሎች ተግባራት ያከናውናል።

32.<u>የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ሥልጣንና ተግባራት</u>

የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ተጠሪነቱ ለዞን ምክር ቤትና ለክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ሆኖ የሚከተሉት ዝርዝር ሥልጣን እና ተግባራት ይኖሩታል፡-

1) በሥሩ የሚገኙ ፍርድ ቤቶችን በበላይነት ይመራል፣ያስተዳድራል፣ የሥራ እንቅስቃሴ ይከታተላል፣ ይቆጣጠራል፤

2) የከፍተኛ ፍርድ ቤቱ ምክትል ፕሬዚዳንት እና የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንቶች የተሰጣቸውን ተግባር በትክክል ማከናወናቸውን በቅርብ ይከታተላል፣ ይቆጣጠራል፣ ያረጋግጣል፣ እንደአስፈላጊነቱም ተገቢውን ድጋፍ ይሰጣል፤

3) የንዑስ ጉባዔ ተሿሚዎችን በእጩነት ያቀርባል፤

4) አስፈላጊ የሆኑ የፍርድ ቤቱ የአስተዳደር ሠራተኞችን አግባብ ባለው ሕግ መሠረት ይቀጥራል፣ያስተዳድራል፤

5) ለዋና ጉባኤ እና ለንዑስ ጉባዔ የተሰጠው ሥልጣንና ተግባር እንደተጠበቀ ሆኖ የከፍተኛ ፍርድቤት የምድብ ችሎት አስተባባሪዎችን፣ አቤቱታ መስማትና መወሰን ዋና ሥራ ሂደት አስተባባሪዎችን፣ የንኡስ ጉባዔ ተሿሚዎችን ይከታተላል፣ይቆጣጠራል፣ያስተዳድራል፤

6) የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያወጣው መመሪያ መሰረት የፍርድ ቤቱን ዳኞች በየችሎቱ ይደለድላል፣ ሰብሳቢ ዳኞችን ይመድባል፣ በዳኞች የዓመት እረፍት ጊዜ ተረኛ ችሎት ዳኛ ወይም ዳኞችን ይመድባል፤

7) የከፍተኛ ፍርድ ቤቱን፣ በሥሩ የሚገኝ ወረዳና የከተማ አስተዳደር መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶችን የሥራ ዕቅድና በጀት አዘጋጅቶ ለዞን ወይም ለልዩ ወረዳ ምክር ቤት አቅርቦ በማጸደቅ ተግባራዊ ያደርጋል፤

8) የከፍተኛ ፍርድ ቤቱን፣ የወረዳ ና ከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶችን የሥራ አፈፃፀም በየሩብ ዓመቱ ለጠቅላይ ፍርድ ቤት እና ለዞኑ ወይም ለልዩ ወረዳ ምክር ቤት ይልካል፤ በዓመት ሁለት ጊዜ ሪፖርቱን ለምክር ቤት ያቀርባል፤

9) በፍርድ ቤቱ የሚሰጡ አገልግሎቶች ወጪ ቆጣቢ፣ ተደራሽ፣ ተገማችና ለህዝብ ግልጽ የሚሆኑበትን የአሰራር ስርዓት ይዘረጋል፣ ስለተፈጻሚነቱም ክትትል ያደርጋል፤

10) በስሩ የታቀፉ ፍርድ ቤቶች የሥራ አፈፃፀም ቀልጣፋና ውጤታማ ለማድረግ የሚረዳ አዳዲስ የአሠራር ሥልቶችን ይቀይሳል፣ ተግባራዊ መሆናቸውንም ይከታተላል፤

11) አስተማሪነት ያላቸው የአመቱ የከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሣኔዎች ተመርጠው ለክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት እንዲላኩ ያደርጋል፤

12) የዳኝነት ሥራውን ለማጠናከር ጉዳዩ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመመካከር ይሠራል፤

13) በዋና ጉባዔው፣ በጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት፣ እና ምክትል ፕሬዚዳንት የሚተላለፉ ውሳኔዎችንና መመሪያዎችን ተግባራዊ ያደርጋል፤

14) በሕገ-መንግሥትና በዚህ አዋጅ የተደነገገውን በማይቃረን ሁኔታ በሌሎች ሕጎች መሠረት የተሰጡ ተዛማጅ ተግባራትን ያከናውናል፡፡

33.የከፍተኛ ፍርድ ቤት ምክትል ፕሬዚዳንት ሥልጣንና ተግባር

1) የከፍተኛ ፍርድ ቤት ምክትል ፕሬዚዳንት ተጠሪነቱ ለፍርድ ቤቱ ፕሬዚዳንትና ለዞን ምክር ቤት ሆኖ ፕሬዚዳንቱ በማይኖርበት ወይም ሥራውን ለማከናወን በማይችልበት ጊዜ እና ሁኔታ እርሱን ተክቶ ይሠራል፤

2) የንዑስ አንቀጽ (1) አጠቃላይ ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ ምክትል ፕሬዚዳንቱ የሚከተሉት ዝርዝር ሥልጣንና ተግባራት አሉት፡-

ሀ) አግባብ ባለው ሕግ መሠረት የአስተዳደር ሠራተኞችን ያስተዳድራል፤

ለ) የአስተዳደር ዘርፉን የሥራ እንቅስቃሴ ውጤታማነት በቅርብ ይከታተላል፤ ተገቢውን ድጋፍ ይሰጣል፤

ሐ) ከአስተዳደር ሥራዎች እና ሠራተኞች ጋር ግንኙነት ያላቸውን ሕጎች አፈጻጸም ይከታተላል፤

መ) የአስተዳደር ዘርፉን ሰራተኞች የትምህርት እና የስልጠና ሁኔታ ያመቻቻል፤

ሠ) የአስተዳደር ስራዎች ውጤታማ እንዲሆኑ የተቀየሱ ስልቶችን ተፈፃሚ ያደርጋል፤ አፈጻጸም ይከታተላል፤ ተገቢውን ድጋፍ ያደርጋል፤ ጉድለት ባጋጠመ ጊዜ ከፕሬዚዳንቱ ጋር በመመካከር የእርምትና የማስተካከያ እርምጃ ይወስዳል፤

ረ) በፕሬዚዳንቱ ተለይተው የሚሰጡትን ሌሎች ተግባራት ያከናውናል፡፡

34.የወረዳ ወይም የከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ፕሬዝዳንት ሥልጣንና ተግባር

የወረዳ ወይም የከተማ የመጀመሪያ ደረጃፍርድ ቤት ፕሬዝዳንት ተጠሪነቱ ለከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ሆኖ የሚከተሉት ዝርዝር ሥልጣንና ተግባራት አሉት፡-

1) ፍርድ ቤቱን ያስተዳድራል፤ ይወክላል፤

2) በሥሩ የሚገኙ ዳኞችን፣ አቤቱታ መስማትና መወሰን የሥራ ሂደት አስተባባሪዎችን የሥራ ሁኔታ ይከታተላል፤ ይቆጣጠራል፤ ያስተዳድራል፤

3) ዳኞችን በየችሎቱ ይደለድላል፤ በዳኞች ዓመት እረፍት ጊዜ ለተረኛ ችሎት ዳኞችን ይመድባል፤

4) አግባብ ባለው ሕግ መሠረት አስፈላጊ የሆኑ የአስተዳደር ሠራተኞችን ይቀጥራል፤ ይመድባል፤ ያስተዳድራል፤

5) የፍርድ ቤቱን የሥራ ዕቅድና በጀት አዘጋጅቶ ለከፍተኛ ፍርድ ቤት ያቀርባል፤ ሲጸድቅም በጀቱን ያስተዳድራል፤ በሥራ ላይ ያውላል፤

6) የፍርድ ቤቱን የሥራ አፈፃፀም ቀልጣፋ እና ውጤታማ ለማድረግ የሚረዳ አዳዲስ የአሠራር ሥልቶችን ይቀይሳል፣ያረጋግጣል፤

7) የፍርድ ቤቱን የሥራ እንቅስቃሴ ለወረዳው ምክር ቤትና ለከፍተኛ ፍርድ ቤት በየሩብ ዓመት ሪፖርት ይልካል፤ የአፈፃፀም ሪፖርት በዓመት ሁለት ጊዜ ለምክር ቤቱ ያቀርባል፤

8) እንደአግባብነቱ በክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንትና ምክትል ፕሬዚደንት፣ በከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንትና ምክትል ፕሬዚዳንት እንዲሁም በዋና ጉባዔና በንዑስ ጉባዔ የሚተላለፉ ውሳኔዎችንና መመሪያዎችን ተግባራዊ ያደርጋል፤

9) በወረዳው ውስጥ የዳኝነት ሥራን ለማጠናከር ጉዳዩ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመመካከር ይሠራል፤

10) ከህገ መንግሥት እና ከዚህ አዋጅ ጋር በማይቃረን ሁኔታ በሌሎች ሕጎች መሠረት የሚሰጡ ተዛማጅ ተግባራትን ያከናውናል፡፡

ክፍል አምስት

የፍርድ ቤት ፕሬዝዳንቶችና ምክትል ፕሬዝዳንቶች ከኃላፊነት የሚነሱበት ሁኔታ

35.የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት እና ምክትል ፕሬዚደንት ከኃላፊነት የሚነሱበት አግባብ

1) የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት ከኃላፊነት ሊነሳ የሚችለው፡-

ሀ) በራሱ ፈቃድ ለመልቀቅ ሲወስን፣

ለ) በኃላፊነት ለመቀጠል የማያስችል ጥፋት መፈጸሙ ሲረጋገጥ፣ ወይም

ሐ) በአመራር ጉልህ ድክመት ማሳየቱ ሲታመን እና

መ) በሕመም ምክንያት እና በጡረታ ነው፡፡

ሠ) የሹመት ግዜውን ከጨረሰ ከኃላፊነት ሊነሳ ይችላል፡፡

2) የክልል ርዕሰ-መስተዳድር የጠቅላይ ፍርድ ቤቱ ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት በኃላፊነት ለመቀጠል የማያስችል ጥፋት ፈጽሞ ወይም የአመራር ድክመት አሳይቶ መገኘቱን የተረዳ እንደሆነ፡-

ሀ) ከኃላፊነት ይነሳ ዘንድ ዝርዝር ሪፖርቱን አዘጋጅቶ ለምክር ቤቱ ያቀርባል፣

ለ) ምክር ቤቱ በርዕሰ-መስተዳድሩ የቀረበለትን ዝርዝር ሪፖርት መርምሮ በአብላጫ ድምፅ ተገቢውን ውሳኔ ይሰጣል፤

3) የክልል ርዕሰ-መስተዳድር የጠቅላይ ፍርድ ቤቱ ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት በኃላፊነት ለመቀጠል የማያስችል ከባድ ጥፋት መፈጸሙን የተረዳ እንደሆነ እና የፕሬዚዳንቱ ወይም ምክትል ፕሬዚዳንቱ በኃላፊነት መቆየት ያልተፈለገ ውጤትን እንደሚያስከትል ካመነ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ጉባዔ ስብሰባ እስከሚጠራ ድረስ ለጊዜው ከኃላፊነት አግዶ ማቆየት ይችላል፤

4) የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት በራሱ ፈቃድ ኃላፊነቱን ለመልቀቅ የወሰነ እንደሆነ ኃላፊነቱን ከመልቀቁ ሶስት ወራት አስቀድሞ ለርዕሰ-መስተዳድሩ በጽሑፍ ማሳወቅ አለበት፣ ርዕሰ መስተዳድሩም ጽሑፉ በደረሰው በሶስት ወር ጊዜ ውስጥ ሕገ-መንግሥታዊ አሠራርን በመከተል ለፍርድ ቤቱ ጊዚያዊ ኃላፊ ከፍርድ ቤቱ ዳኞች መካከል በመመደብ መልቀቂያውን ይሰጠዋል፤

5) በራሱ ፈቃድ ኃላፊነቱን የለቀቀም ሆነ በአመራር ጉልህ ድክመት በማሳየቱ ምክንያት ከኃላፊነቱ የተነሳ ፕሬዝዳንት ወይም ምክትል ፕሬዝዳንት በጠቅላይ ፍርድ ቤት ችሎቶች በዳኝነት ተመድቦ ከመሥራት አይከለከልም፤

6) የሥነ- ምግባር ግድፈት በመፈጸሙ ምክንያት ከኃላፊነት እንዲነሳ የተደረገ ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት የፈጸመው የሥነ-ምግባር ግድፈት በዳኝነት ሥራ ለመቀጠል የማያስችል መሆኑን በዳኞች አስተዳደር ጉባኤ ተወስኖ ምክር ቤቱ ካላፀደቀ በስተቀር በጠቅላይ ፍርድ ቤት ችሎቶች በዳኝነት ተመድቦ ከመሥራት አይከለከልም፤

7) በንዑስ አንቀጽ (5) እና በንዑስ አንቀጽ (6) በተደነገገው አግባብ በጠቅላይ ፍርድ ቤቱ ችሎቶች ተመድቦ ሊሰራ የሚችል ከኃላፊነት የለቀቀ ወይም እንዲነሳ የተደረገ ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት ዝርዝር የአመዳደብ ጉዳይ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያወጣው መመሪያ ይወሰናል፤

36.<u>የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት፣ ምክትል ፕሬዚዳንት፣ የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች ፕሬዚዳንቶች ከኃላፊነት የሚነሱበት ሁኔታ</u>፡-

1) ማንኛውም የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት፣ ምክትል ፕሬዚዳንት ወይም የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ከኃላፊነት ሊነሳ የሚችለው፡-

ሀ) በራሱ ፈቃድ ለመልቀቅ ሲወስን፣

ለ) በኃላፊነት ለመቀጠል የማያስችል ጥፋት መፈጸሙ ሲረጋገጥ፣

ሐ) በአመራር ጉልህ ድክመት ማሳየቱ ሲታመን፣

መ) በሕመም ምክንያት እና በጡረታ ነው እና

ሠ) የሹመት ግዜውን ከጨረሰ ከኃላፊነት ሊነሳ ይችላል::

2) የዞኑ ወይም የልዩ ወረዳ ዋና አስተዳደር በንዑስ አንቀጽ(1) እንደተደነገገው የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት ወይም የወረዳ ወይም የከተማ

አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት በኃላፊነት ለመቀጠል የማያስችል ጥፋት ፈጽሞ ወይም በአመራር ጉልህ ድክመት አሳይቶ መገኘቱን የተረዳ እንደሆነ፡-

ሀ) ከኃላፊነት ይነሳ ዘንድ ዝርዝር ሪፖርት አዘጋጅቶ ለምክር ቤቱ ያቀርባል፣

ለ) ምክር ቤቱም ጥፋት ስለመፈጸሙ ወይም ጉልህ የአመራር ድክመት ስለማሳየቱ የቀረብለትን ሪፖርት መርምሮ በአብላጫ ድምፅ ሲፀድቅ ውሳኔ ይሰጣል፤

3) በንዑስ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ (2) እንደተደነገገው የዞኑ ወይም የልዩ ወረዳ ዋና አስተዳደር አንድ የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት ወይም የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት በኃላፊነት ለመቀጠል የማያስችል ከባድ ጥፋት መፈጸሙን የተረዳ እንደሆነ እና የፕሬዚዳንቱ ወይም ምክትል ፕሬዚዳንቱ በኃላፊነት መቆየት ያልተፈለገ ውጤትን እንደሚያስከትል ካመነ እስከ ተከታዩ የምክር ቤት የስብሰባ ጊዜ ድረስ ከኃላፊነት አግዶ ማቆየት ይችላል፤

4) በራሱ ፈቃድ ወይም በአመራር ጉልህ ድክመት በማሳየቱ ከኃላፊነቱ የለቀቀ ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት በሚገኝበት እርከን ፍርድ ቤት ችሎቶች በዳኝነት ተመድቦ ከመሥራት አይከለከልም፤

5) የሥነ-ምግባር ግድፈት በመፈጸሙ ምክንያት ከኃላፊነት እንዲነሳ የተደረገ ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት የፈጸመው የሥነ-ምግባር ግድፈት በዳኝነት ሥራ ለመቀጠል የማያስችል መሆኑ እንደአግባብነቱ በዋና ጉባኤ ወይም በንዑስ ጉባዔው ካልተወሰነ በስተቀር ዳኛ ሆኖ ከመመደብ አይከለከልም፤

6) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) እና (5) የተደነገገው ተፈፃሚ የሚሆነው በዚህ አዋጅ አንቀፅ 37 ንዑስ አንቀፅ 7 መሰረት የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያወጣው ዝርዝር የአመዳደብ መመሪያ የሚፈፀም ይሆናል፤

7) ኃላፊነቱን በራሱ ፈቃድ ለመልቀቅ የወሰነ ማንኛውም የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ወይም ምክትል ፕሬዚዳንት ወይም የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት ኃላፊነቱን ከመልቀቁ 3 ወራት አስቀድሞ እንደአግባቡ ለዞኑ ወይም ለልዩ ወረዳ ዋና አስተዳደር በጽሁፍ የማሳወቅ ግዴታ አለበት፣ ጉዳዩ የሚመለከተው ዋና አስተዳደር ጽሁፉ በደረሰው በሶስት ወራት ጊዜ ውስጥ ተገቢውን ህጋዊ አሠራር በመከተል ለፍርድ ቤቱ ጊዚያዊ ኃላፊ ከፍርድ ቤቱ ዳኞች መካከል በመመደብ መልቀቂያ ይሰጠዋል።

ክፍል ስድስት

ከዳኝነት ሥራ ጋር የተያያዙ ጉዳዮችና የዳኝነት ሥራ አመራር ኃላፊዎች ሥልጣንና ተግባር

ንዑስ ክፍል አንድ

ከዳኝነት ሥራ ጋር የተያያዙ ጉዳዮች

37.የማስቻያ ስፍራ

1) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት መደበኛ የማስቻያ ስፍራ ሳውላ ከተማ ነው፤

2) የከፍተኛ ፍርድ ቤቶች መደበኛ የማስቻያ ቦታ የየዞኑ ወይም የየልዩ ወረዳው ዋና ከተማ ነው፤

3) የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች የማስቻያ ቦታ የወረዳው ወይም የከተማ አስተዳደሩ ዋና ከተማ ነው፤

4) በየደረጃው ያሉ ፍርድ ቤቶች የሚያቋቁሙት ምድብ ችሎት ማስቻያ ቦታ ምድብ ችሎቱ በሚቋቋምበት ከተማ ይሆናል፤

5) በዚህ አዋጅ ንዑስ አንቀጽ (1) እስከ (4) የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ በየትኛውም እርከን የሚገኝ ፍርድ ቤት የዳኝነት አገልግሎቱን ለጎብረተሰቡ ተደራሽ፣ ወጭ ቆጣቢ እና ውጤታማ ለማድረግ ተዘዋዋሪ ችሎት ሊያደራጅ ይችላል።

38.<u>በግልጽ ችሎት ማስቻል</u>

1) የክልሉ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥራቸውን በግልጽ ችሎት ማከናወን አለባቸው፤

2) ፍርድ ቤቶች የችሎት የክርክር ሂደትን ለተከራካሪ ወገኖች፣ ለሕዝብ እና ለመገናኛ ብዙኃን ክፍት ማድረግ አለባቸው፣ ይህን አስመልክቶ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ዝርዝር የአፈጻጸም መመሪያ ሊያወጣ ይችላል፤

3) በዚህ አንቀጽ ከንኡስ አንቀጽ (1) እስከ (2) ያሉ ድንጋጌዎችና ለዳኝነት አሠራር አግባብ ያላቸው የሥነ-ሥርዓት ሕጎች የሚደነግጉት እንደተጠበቀ ሆኖ ፍርድ ቤቶች ከዚህ በታች በተዘረዘሩት ምክንያቶች ጉዳዮችን በዝግ ችሎት ሊያዩ ይችላሉ፡-

ሀ) ለተከራካሪዎች የግል ሕይወት፣

ለ) ለሕዝብና ለመንግሥት ደህንነት፣

ሐ) ለምስክሮች ደህንነት፣

መ) ለመልካም ጠባይ ወይም ለግብረ-ገብነት አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ፣ ወይም

ሠ) ሕጻናት ተከሰው ወይም ምስክሮች ሆነው ሲቀርቡ።

39.<u>የሥራ ቋንቋ</u>

1) የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሥራ ቋንቋ የክልሉ መንግስት የስራ ቋንቋ የሆነው አማርኛ ነው፤

2) የከፍተኛ፣ የወረዳ እና የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች የሥራ ቋንቋ በዞን ወይም በልዩ ወረዳ ምክር ቤት ሊወሰን ይችላል፤

3) ፍርድ ቤቶች የፍርድ ቤቱን የሥራ ቋንቋ መናገር ለማይችል ተከራካሪ ወገን ብቃት ያለው አስተርጓሚ መመደብ እና ከውሳኔ በኋላም በይግባኝ ግዜ ውሳኔውን ወደ አማርኛ ቋንቋ ተርጉሞ መስጠት አለባቸው።

40.<u>የዳኞች ከችሎት መነሣት</u>

1) የማንኛውም ፍርድ ቤት ዳኛ ቀጥሎ ከተመለከቱት ጉዳዮች በአንዱ ምክንያት ከችሎት ሊነሳ ይችላል፦

ሀ) ከተከራካሪዎቹ ከአንደኛው ወገን ወይም ከጠበቃው የሥጋ ወይም የጋብቻ ዝምድና ያለው እንደሆነ፣

ለ) ከተከራካሪዎቹ የአንደኛው ወገን ሞግዚት፣ ነገረ ፈጅ ወይም ተወካይ በሆነበት ጉዳይ ላይ ክርክር የተነሳ እንደሆነ፣

ሐ) ክርክር የተነሣበት ጉዳይ አስቀድሞ በዳኝነት፣ በግልግል ዳኝነት፣ በዕርቅ ያየው ሆኖ ከተገኘ፤ ሆኖም አግባብ ባለው የሥነ-ሥርዓት ሕግ መሠረት ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት በይግባኝ የቀረበለትን ጉዳይ ቀድሞ ወደ ወሰነው ፍርድ ቤት በመመለስ ሂደት ጉዳዩ የተመራለት ዳኛ ላይ ተፈፃሚ አይሆንም፤

መ) ከተከራካሪዎቹ ወገኖች ከአንደኛው ወይም ከጠበቃው ጋር በፍርድ ቤት የተያዘ ክርክር ወይም ሙግት ያለው እንደሆነ፣ ወይም

ሠ) ትክክለኛ ፍትሕ አይሰጥም የሚያሰኝ ማንኛውም ሌላ በቂ ምክንያት ሲኖር ሊነሳ ይችላል።

2) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ዳኛው በችሎት ላይ ሊቀመጥ የማይገባው መሆኑን ሲያውቅ ሌላ ዳኛ እንዲተካ የችሎት ዳኛ ለሚደለድለው ኃላፊ ማሳወቅ አለበት።

41.<u>ዳኛ ከችሎት እንዲነሳ ስለማመልከት</u>

1) ከተከራካሪዎች አንደኛው በአንቀጽ 42 በተዘረዘሩት ምክንያቶች ዳኛ ከችሎት መነሳት ያለበት እንደሆነ ይህንኑ በሚመለከት ለፍርድ ቤቱ ማመልከቻ ማቅረብ ይችላል፤

2) ማመልከቻው የሚቀርበው ክርክሩ ከመጀመሩ በፊት ወይም ማመልከቻ ለማቅረብ ምክንያት መኖሩን አመልካቹ እንዳወቀ ወዲያውኑ መሆን አለበት፤

3) ዳኛው ብቻውን የሚያስችል ሆኖ ከችሎት ስለመነሳት የቀረበውን ማመልከቻ ተመልክቶ ጥያቄውን የተቀበለ እንደሆነ ከችሎት ይነሳል፤

4) ዳኛው ከችሎት ስለመነሳት የቀረበውን ጥያቄ ያልተቀበለ እንደሆነ በዚያው ፍርድ ቤት በሚገኝ ሌላ ችሎት፣ ሌላ ችሎት ከሌለ የዚሁኑ ፍርድ ቤት ውሳኔ ይግባኝ በሚያየው ፍርድ ቤት እንዲወሰን ይተላለፋል፤

5) ከችሎት እንዲነሳ ማመልከቻ የቀረበለት ዳኛ ከሌሎች ዳኞች ጋር የሚያስችል ከሆነ ማመልከቻው በዚያው ችሎት ካሉት ዳኞች በተጨማሪ ሌላ ዳኛ በመሰየም በአምስት ቀን ውስጥ መወሰን አለበት፤

6) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) መሠረት የሚቀርብ ጥያቄ ለሌላ ችሎት በደረሰ በ15 (አስራ አምስት) ቀን ውስጥ መወሰን አለበት፤

7) ዳኛ ከችሎት እንዲነሳ በሚቀርብ ጥያቄ ላይ የሚሰጥ ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ የማይባልበት ነው፡፡

8) ዳኛው ከችሎት እንዲነሳ ከተወሰነ ውሳኔውን ወዲያውኑ መፈፀም አለበት፡፡

42.<u>ማመልከቻው ስለሚያስከትለው ኪሳራ እና ቅጣት</u>

1) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 41 መሠረት የቀረበውን ማመልከቻ ፍርድ ቤቱ ተገቢ አይደለም በማለት ሳይቀበለው ከቀረ የጉዳዩ ውጤት ግምት ውስጥ ሳይገባ ማመልከቻውን ያቀረበው ሰው በዋናው ጉዳይ ተከራካሪ ለሆነው ለሌላኛው ወገን ኪሳራ እንዲከፍል ፍርድ ቤቱ ሊወስንበት ይችላል፤

2) ዳኛው ከችሎት እንዲነሳ ማመልከቻ የቀረበው ያለ በቂ ምክንያት ከሆነ ፍርድ ቤቱ ማመልከቻውን ውድቅ በማድረግ በአመልካቹ ላይ እስከ ብር 3,000 (ሦስት ሽህ ብር) የሚደርስ የገንዘብ መቀጮ ሊወስንበት ይችላል፤

3) አቤቱታው የቀረበው ሆን ብሎ የዳኛውን ስም ለማጥፋት ወይም ክብር ለመጉዳት ወይም ጉዳዩን ለማጓተት መሆኑ በታወቀ ጊዜ ፍርድ ቤቱ እስከ ብር 5,000 (አምስት ሽህ ብር) የሚደርስ መቀጫ እንዲከፍል ሊወስንበት ይችላል፡፡

43.<u>ጉዳይን ወደ ሌላ ስፍራ ስለማዛወር</u>

1) ከተከራካሪ ወገኖች አንዱ ማስረጃ ከመሰማቱ በፊት ቀጥሎ ከተዘረዘሩት ምክንያቶች አንዱን ወይም ሌላውን በመጥቀስ ጉዳዩ ተመሳሳይ የሥረ-ነገር ሥልጣን ወዳለው ሌላ ፍርድ ቤት ወይም የይዛወርልኝ ጥያቄውን እየተመለከተ ወዳለው የበላይ ፍርድ ቤት ተዛውሮ እንዲታይለት ለበላይ ፍርድ ቤት ሊያመለክት ይችላል፡፡

ሀ) ጉዳዩን ማየት የጀመረው የበታች ፍርድ ቤት ጉዳዩን ያለአድልዎ በትክክል ለማስተናገድ የማይችል መሆኑን፣

ለ) ጉዳዩ ዘወትር የማያጋጥም እና አስቸጋሪ የሕግ ክርክር የሚያስነሳ መሆኑን፣ ወይም

ሐ) በተጠየቀው መሠረት ወደ ሌላ ስፍራ መዛወሩ ለሁለቱም ተከራካሪ ወገኖች ወይም ለምስክሮቹ ምቹ መሆኑን ወይም በአጭር ጊዜ ውስጥ ትክክለኛ ፍርድ ለማስገኘት የሚያስችል መሆኑን፤

2) የይዛወርልኝ ጥያቄ የቀረበለት የበላይ ፍርድ ቤት በቀረበው አቤቱታ ላይ ሌላኛው ባለጉዳይ አስተያየት እንዲያቀርብ ካደረገ በኋላ በንዑስ አንቀጽ (1) ከተዘረዘሩት ምክንያቶች ቢያንስ አንዱ የተሟላ ሆኖ ካገኘው ጉዳዩን እየታየ ካለበት ፍርድ ቤት

ወደ ሌላ ተመሳሳይ እርከን ላይ ወደሚገኝ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ራሱ ተዛውሮ እንዲታይ ሊወስን ይችላል፤

3) ጉዳይ ይዘዋወርልኝ ጥያቄን በመቀበል ወይም ውድቅ በማድረግ በሚሰጥ ውሳኔ ላይ ይግባኝ ሊቀርብበት አይችልም፤

4) የጉዳይ ይዛወርልኝ ጥያቄን ያስተናገደ ማንኛውም ፍርድ ቤት የቀረበለትን አቤቱታ ውድቅ ሲያደርግ በሌላኛው ተከራካሪ ወገን የደረሰን ወጭና ኪሳራ የይዘዋወርልኝ ጥያቄ አቅራቢው ወገን እንዲከፍል ሊወስን ይችላል፡፡

ንዑስ ክፍል ሁለት

የዳኝነት ሥራ አመራር ኃላፊዎች ሥልጣንና ተግባር

44.የአቤቱታ መስማት እና መወሰን የሥራ ሂደት አስተባባሪ ሥልጣንና ተግባር

አቤቱታ መስማት እና መወሰን የሥራ ሂደት አስተባባሪ ተጠሪነቱ ለፍርድ ቤቱ ፕሬዚዳንት ሆኖ የሚከተለው ዝርዝር ሥልጣንና ተግባራት አሉት፡-

1) የሥራ ሂደቱን ዕቅድ ያዘጋጃል፣ ተግባራዊ መሆኑን ይከታተላል፤

2) ተጠሪ ለሆነለት አካል የሥራ አፈጻጸም ሪፖርት ያቀርባል፤

3) ለስራ ሂደቱ የሚመደብለትን ዓመታዊ በጀት ለታለመለት ዓላማ እንዲውል ያደርጋል፤

4) በጉዳዮች መለኪያ ወይም ስታንዳርድ መሠረት በሥሩ ለሚገኝ የሥራ ክፍል የሥራ ስምሪት ይሰጣል፣ አፈፃፀሙን ይከታተላል፤

5) የሥራ ሂደቱን ሥራዎች በበላይነት ያስተባብራል፣ ድጋፍ ይሰጣል፤

6) ጠንካራና ደካማ አፈፃፀሞችን በመለየት ችግር ፈቺ በሆኑ ሀሳቦች ላይ የስራ ሂደቱን አባላት ያወያያል፣ መፍትሔ ይሰጣል፤

7) የመዝገቦችን ብዛት እና የጉዳዮችን ፍሰት እያጠና የተሻለ የአሠራር ሥርዓት እንዲዘረጋ ለምክትል ፕሬዝዳንቱ ሃሳብ ያቀርባል፤

8) በሥሩ በሚገኙ ችሎቶች የሚያስችሉ ዳኞች ተሟልተው ማስቻላቸውንና ኃላፊነታቸውን በአግባቡ መወጣታቸውን ይከታተላል ፣ይቆጣጠራል፣ ጉድለት በታየ ጊዜም ከምክትል ፕሬዝዳንቱ ጋር በመመካከር ተገቢውን ማስተካከያ ያደርጋል፤

9) ከመዛግብት ጋር በተያያዘና የስራ ሂደቱን በሚመለከት በባለጉዳዮች የሚቀርቡ አቤቱታዎችን ይቀበላል፣ መፍትሔ ይሰጣል፤

10)የስራ ሂደቱን አባላት የሥነ-ምግባር ሁኔታ ይከታተላል፣ የሚታዩ ጉድለቶችንም በመለየት የእርምት እርምጃ ይወስዳል፣ እንደአጥፊው ማንነት ለንኡስ ጉባዔ ጽህፈት ቤት ወይም ለአስተዳደር ሠራተኞች የሰው ሐብት አስተዳደር ያቀርባል፤

11) በፕሬዚዳንቱ የሚሰጡ ሌሎች ተዛማጅ ተግባራትን ያከናውናል፤

12) በዞን፤ ልዩ ወረዳ፤ በወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች የአቤቱታ መስማት እና መወሰን የሥራ ሂደት አስተባባሪ ተጠሪነት ለፍርድ ቤቱ ፕሬዚዳንት ሆኖ እንደአግባብነቱ በዚህ አንቀጽ የተዘረዘሩ ተግባራትን ያከናውናል፡፡

45. <u>የምድብ ችሎት አስተባባሪ ሥልጣንና ተግባር</u>

1) በጠቅላይ ፍርድ ቤትና በየእርከኑ በሚገኙ ፍርድ ቤቶች የሚቋቋሙ ምድብ ችሎቶች የራሳቸው አስተባባሪ ይኖራቸዋል፤

2) የምድብ ችሎት አስተባባሪ ተጠሪነት ለፍርድ ቤቱ ፕሬዚዳንት ሆኖ በአንቀጽ 46 የተመለከተውን ዝርዝር ተግባራት ያከናውናል፡፡

46.<u>የችሎት ሰብሳቢ ዳኛ ሥልጣንና ተግባር</u>

በሌላ ሕግ የተሰጠው ስልጣንና ተግባር እንደተጠበቀ ሆኖ የችሎት ሰብሳቢ ዳኛ የሚሰየምበትን ችሎት፡-

1) በበላይነት ይመራል፤

2) የስራ ዕቅድ ያዘጋጃል፤ ተግባራዊነቱንም ይከታተላል፤

3) የዳኞች አፈጻጸም በጉዳዮች መለኪያ ወይም ስታንዳርድ መሠረት መሆኑን ይከታተላል፤

4) የችሎት መዛግብት አቀጣጠርና ክፍፍል በተገቢው ሥርዓት እየተመራ ስለመሆኑ ይቆጣጠራል፤

5) በችሎት በሚታዩ መዛግብት ላይ የሚደረግ ውይይትን በአግባቡ ይመራል፤ በሁሉም የችሎቱ ዳኞች ግንዛቤ የተወሰደባቸው መሆኑን ያረጋግጣል፤

6) ዳኞች በችሎት የሚሰጡ ፍርዶችን፣ ውሳኔዎችን፣ ብይኖችንና ትዕዛዞችን በማዘጋጀት ሂደት ተመጣጣኝ ተሳትፎ ማድረጋቸውን ይከታተላል፤

7) ጠንካራ እና ደካማ አፈፃፀሞችን በመለየት ችግር ፈቺ በሆኑ ሀሳቦች ላይ ከችሎት ዳኞች ጋር በመወያየት መፍትሔ ይሰጣል፤

8) የመዝገቦችን ብዛት እና ፍሰት እየተከታተለ የተሻለ የአሠራር ሥርዓት እንዲዘረጋ ለመስማትና መወሰን የሥራ ሂደት አስተባባሪ ሃሳብ ያቀርባል፤

9) ችሎቱ በተሟላ ዳኛ መካሄዱንና ዳኞች ኃላፊነታቸውን በአግባቡ መወጣታቸውን ይከታተላል፣ ይቆጣጠራል፣ የሥነ ምግባር ጉድለት ባጋጠመ ጊዜም ከመስማትና መወሰን የስራ ሂደት አስተባባሪ ወይም ከምድብ ችሎት አስተባባሪ ጋር በመመካከር ተገቢውን የእርምት እርምጃ ይወስዳል፤

10) በችሎቱ ከሚታዩ መዛግብት በተያያዘና ችሎቱን በሚመለከቱ ሌሎች ጉዳዮች የሚቀርቡ አቤቱታዎችን ይቀበላል፣ አስፈላጊውን የተፋጠነ ምላሽ ይሰጣል ወይም ጉዳዩን ለሚመለከተው አካል ያስተላልፋል፤

47.<u>የዋና ሬጅስትራር እና የሬጅስትራር ሥልጣን እና ተግባር</u>

1) ዋና ሬጅስትራር ተጠሪነቱ እንደአግባቡ ለሚመለከተው የአቤቱታ መስማትና መወሰን የሥራ ሂደት አስተባባሪ ወይም ለምድብ ችሎት አስተባባሪ ሆኖ በሌላ ሕግ ከተደነገገው በተጨማሪ የሚከተሉት ስልጣንና ተግባራት ይኖሩታል፡-

ሀ) የክፍሉን ሥራ በማቀድ ይመራል፣ያደራጃል፣ የማስተባበርና የቁጥጥር ስራን በመስራት ያስተዳድራል፤

ለ) የስራ ድጋፍና ግምገማ፣ የውጤት ምዘና ያካሄዳል፣ ለክፍሉ ስራ አስፈላጊ የሆነ አቅርቦት እንዲሟላ ያደርጋል፣ የእቅድ አፈፃፀም የስራ ሪፖርት ያቀርባል፤

ሐ) የችሎት አስተዳደር ሥራዎች በየዕለቱ መከናወናቸውን ይከታተላል፣ የአሠራር ክፍተት ሲኖር ለሚመለከተው አስተባባሪ ያሳውቃል፤

መ) ቀልጣፋና ውጤታማ የሆነ የችሎት አስተዳደር ሥራ እንዲኖር ከሚመለከተው አስተባባሪ ጋር በመነጋገር የተሻለ የአሠራር ሥርዓት እንዲዘረጋ ያደርጋል፤

ሠ) ጉዳዩ ከሚመለከተው አስተባባሪ ጋር በመመካከር የቀጠሮ ፖሊሲ ተግባራዊ እንዲሆን ይሠራል፤

ረ) በሚመለከተው የአቤቱታ መስማት እና መወሰን የሥራ ሂደት ወይም በምድብ ችሎት ለሚገኙ የሬጅስትራር ቡድን መሪዎች የሥራ ስምሪት ይሰጣል፣ ኃላፊነታቸውን በሚገባ ስለመወጣታቸው ይከታተላል፣ ጉድለት ሲኖር ከሚመለከተው አስተባባሪ ጋር በመመካከር ተገቢውን የእርምት እርምጃ እንዲወሰድ ያደርጋል፤

ሰ) በስሩ በሚገኙ ሬጅስትራሮችና የሬጅስትራር ቡድን መሪዎች ወይም ሰራተኞች የሥነ-ምግባር ጉድለት የእርምት እርምጃ እንዲወሰድ ለሚመለከተው አስተባባሪ ያቀርባል፤

ሸ) ለሥራው የሚያስፈልጉ የሬጅስትራር ሠራተኞች እንዲሟሉ ለሚመለከተው አስተባባሪ ያሳውቃል፤

ቀ) የጉዳዮች ፍሰት አመራርና አስተዳደር ተግባራዊነት የሚጠበቅበትን ይሠራል፤

በ) በክፍሉ አገልግሎት አሰጣጥ ላይ ከባለጉዳዮች የሚቀርቡ ቅሬታዎችን በመቀበል ምላሽ እንዲያገኙ ይሠራል፤

ተ) በፕሬዚዳንቱ፣ በምክትል ፕሬዝዳንትና ጉዳዩ በሚመለከተው አስተባባሪ የሚሰጡ ሌሎች ተግባራትን ያከናውናል፤

2) የፍርድ ቤቱ ሬጅስትራር ተጠሪነቱ ለዋና ሬጅስትራር ሆኖ የሚከተሉትን ዝርዝር ተግባራት ያከናውናል፡-

ሀ) በፍትሐብሔርና በወንጀል የሥነ-ሥርዓት ሕግ እና በሌሎች ሕግጋት ለሬጅስትራር የተሰጡ ተግባራትን ያከናውናል፣

ለ) ለፍርድ ቤት የሚቀርቡ አቤቱታዎች በስነ-ስርዓት ሕጎች የተቀመጡትን መስፈርቶች አሟልተው የተዘጋጁ መሆናቸውን ያረጋግጣል፣

ሐ) ለአከፋፈል እንዲያመች የተጠየቀውን ዳኝነት በመለየት ጉዳዩን ወደ ሚመለከተው ክፍል ያስተላልፋል፣ፋይሎች እንዲከፈቱ ይመራል፣

መ) የችሎት መዛግብት በቀጠሮ እንዲቀርቡ ያደርጋል፣

ሠ) በዳኛ የተሰጡ ትዕዛዞችን በማረጋገጥ ፈርሞ ወጪ ያደርጋል፣

ረ) በተንቀሳቃሽና በተዘጉ መዝገቦች ዙሪያ ለሚቀርቡ አግባብ ለሆኑ ጥያቄዎች መረጃዎችን ይሰጣል፣

ሰ) በዋና ሬጅስትራሩ የሚሰጡ የሥራ ክፍሉን ተጨማሪ ተግባራት ያከናውናል፣

ሸ) ዋና ሬጅስትራሩ በሌለ ጊዜ ተክቶ ተግባራትን ያከናውናል፡፡

48.<u>የተከላካይ ጠበቃ ሥልጣን እና ተግባር</u>

ተከላካይ ጠበቃ ተጠሪነቱ በየደረጃው ላሉት ፍርድ ቤቶች ፕሬዚዳንት ሆኖ የሚከተሉትን ተግባራት ያከናውናል፡-

1) በከባድ ወንጀል ተከሰው የራሳቸውን ጠበቃ አቁመው የመከራከር አቅም ለሌላቸው ሰዎች ወይም በማናቸውም የወንጀል ጉዳይ ፍትህ ይጓደላል ተብሎ ሲታመን ተከሳሽን ይወክላል፤

2) የሕግ ምክር አገልግሎት ይሰጣል፣ መልስ፣አቤቱታዎችን፣ የይግባኝና የሰበር ቅሬታዎችን ያዘጋጃል፣ ክርክሮችን ያደርጋል፤

3) በማረሚያ ቤት በመገኘት ጥብቅና የቆመለትን ተከሳሽ ወይም ታራሚ ያማክራል፤

4) በመከላከያነት የሚያገለግል ደጋፊ ማስረጃ ያሰባስባል፣ያደራጃል፤

5) የተከላካይ ጠበቆች ዝርዝር ተግባራት ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያወጣው መመሪያ ይወሰናል፡፡

49.<u>የጠቅላይ ፍርድ ቤት የአስተዳደርና ፋይናንስ ዘርፍ ኃላፊ ሥልጣንና ተግባራት</u>

1. የአስተዳደር እና ፋይናንስ ዘርፍ ኃላፊ /**የአስተዳደር እና የሰው ሐብት ሥራ አመራር ዘርፍ ኃላፊ**/ ተጠሪነቱ ለጉባዔዉና ፕሬዚዳንቱ ሆኖ የሚከተሉት ዝርዝር ሥልጣን እና ተግባራት ይኖሩታል፡-

ሀ) የክልል ፍርድ ቤቶች አስተዳደራዊ መዋቅር ተጠንቶ እንዲጸድቅ ያደርጋል፣ ከፕሬዝዳንቱ ጋር በመመካከር የአስተዳደር ሠራተኞችን ቅጥር ይፈጽማል፣ ይመድባል፣ ያስተዳድራል፣

ለ) የአስተዳደር ዘርፉን የሥራ ሂደቶች እንቅስቃሴና ውጤታማነት በቅርብ ይከታተላል፣ ተገቢውን ድጋፍ ይሰጣል፣

ሐ) የአስተዳደር ሠራተኞችን የትምህርት እና የስልጠና ሁኔታ ያመቻቻል፣

መ) ከበጀት፣ ከመሠረተ ልማትና ሌሎች ሀብቶች እንዲሁም ከሰው ሀብት ጋር ግንኙነት ያላቸውንና በአጠቃላይ ዘርፉንና በዘርፉ ውስጥ ያለውን የአስተዳደር ሠራተኛ የሚመለከቱ ጥናቶች በማድረግ የውሳኔ ሐሳቦችንና ረቂቅ ሕጎችን እንዲዘጋጁ በማድረግ ለፕሬዚዳንቱ ያቀርባል፣ በሚመለከተው አካል ሲጸድቁ ተግባራዊ ያደርጋል፣

ሠ) የዘርፉን አሰራር ለመለወጥ ስልቶችን ይቀይሳል፣ አፈፃፀሙንም ይከታተላል፣ ተገቢውን ድጋፍ ያደርጋል፣ ጉድለት ባጋጠመ ጊዜ ከፕሬዚዳንቱ ጋር በመመካከር የእርምት እና የማስተካከያ እርምጃ ይወስዳል፣

ረ) በፕሬዚዳንቱ ተለይተው የሚሰጡትን ሌሎች ተግባራት ያከናውናል፡፡

ክፍል ሰባት

የክልል ፍርድ ቤቶች ጉባዔ

50.የክልል ፍርድ ቤቶች ጉባዔ መቋቋም

በክልል ውስጥ ከዳኝነት ተግባር ጋር ተያያዥነት ያላቸውን ችግሮችና ሕግ-ነክ ጉዳዮችን በመለየት እንደ አግባቡ ለክልል ምክር ቤትና ለጠቅላይ ፍርድ ቤት ሀሣብ የሚያቀርብ የክልል ፍርድ ቤቶች ጉባዔ በዚህ አዋጅ እንደገና ተቋቁሟል፡፡

51.የክልል ፍርድ ቤቶች ጉባዔ አባላት ስብጥር

1. የክልል ፍርድ ቤቶች ጉባዔ የሚከተሉት አባላት ይኖሩታል፡-

ሀ) የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት .....ሰብሳቢ፣

ለ) የጠቅላይ ፍርድ ቤት ምክትል ፕሬዚዳንት .....ምክትል ሰብሳቢ፣

ሐ) የጠቅላይ ፍርድ ቤት የአስተዳደር ፋይናንስ ዘርፍ ኃላፊ .....አባል፣

መ) የጠቅላይ ፍርድ ቤት ዳኞች .....አባላት፣

ሠ) የክልሉ ዳኞች ማኅበር ኃላፊ ወይም ተወካይ..... አባል፣

ረ) የከፍተኛ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንቶችና ምክትል ፕሬዝዳንቶች .....አባላት፣

ሰ) የክልሉ የዳኞች አስተዳደር ዋና ጉባዔ አባል የሆኑ የከፍተኛ እና ወረዳ ፍርድ ቤት ዳኞች .....አባላት

ሸ) የክልሉ የዳኞች አስተዳደር ዋና ጉባኤ ጽህፈት ቤት ኃላፊ .....አባል፣

ቀ) በጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት የሚመደብ የጉባኤ ተሿሚ.....ፀሐፊ

1) የክልል ፍትሕ ቢሮ ኃላፊ ድምጽ የመስጠት መብት ሳይኖረው በዚህ ጉባዔ ላይ ይሳተፋል፤
2) በንዑስ አንቀጽ (1) ያልተጠቀሱ ዳኞች፣ የጉባዔ ተሿሚዎችና አግባብነት ያላቸው የክልሉን መንግሥት መስሪያ ቤቶች፣ ማህበራት፣ ድርጅቶች፣ የሕግ ትምህርት ቤቶችና የሳይንስ ተቋማት የሚወክሉ ሌሎች ሰዎች ድምጽ ሳይሰጡ እንዲሳተፉ በጉባዔው ሰብሳቢ አማካይነት ሊጋበዙ ይችላሉ።

52.<u>የክልል ፍርድ ቤቶች ጉባዔ ሥልጣንና ተግባር</u>

የክልል ፍርድ ቤቶች ጉባዔ የሚከተሉት ሥልጣንና ተግባራት ይኖሩታል፡-

ሀ) በዳኝነት ነጻነት፣ ገለልተኝነት፣ ተጠያቂነትና በክልሉ ባጋጠሙ የፍትሕ አስተዳደር ችግሮች ተወያይቶ መፍትሔ ይሰጣል፤

ለ) የዳኝነት አገልግሎት ለማሻሻል የሚረዱ ውሳኔዎችን ያስተላልፋል፣ በተግባር ላይ

መዋላቸውንም ያረጋግጣል፤

ሐ) አዳዲስ ሕጎች እንዲወጡ ወይም በሥራ ላይ ያሉ ነባር ሕጎች እንዲሻሻሉ ለክልል ምክር ቤት ወይም ለጠቅላይ ፍርድ ቤት ሀሳብ ያቀርባል፣ የራሱን የሥራ ማስፈጸሚያ ውስጠ-ደንብ ያዘጋጃል፤

መ) የክልሉን የዳኝነት ሥራ ለማቀላጠፍና ለማጠናከር የሚረዱ ሌሎች ተዛማጅ ተግባራትን ያከናውናል።

53.<u>የክልል ፍርድ ቤቶች ጉባዔ የስብሰባ ጊዜ እና የውሣኔ አሰጣጥ ሥነ-ሥርዓት</u>

ሀ) አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው ተጨማሪ ስብሰባዎችን ማድረጉ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የክልል ፍርድ ቤቶች ጉባዔ መደበኛ ስብሰባውን በዓመት አንድ ጊዜ ያካሂዳል፤

ለ) ድምጽ የመስጠት መብት ካላቸው አባላት መካከል ሁለት-ሦስተኛው ሲገኙ ምልዓተ-ጉባዔ ይሆናል፤

ሐ) የክልል ፍርድ ቤቶች ጉባዔ ውሳኔዎች በድምጽ ብልጫ ያልፋሉ፣ ሆኖም ድምፁ እኩል እንደሆነ ሰብሳቢው ያለበት ወገን ሀሳብ ገዢ ይሆናል፤

መ) የዚህ አንቀጽ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነዉ ጉባዔዉ የስብሰባ ጊዜ እና የውሣኔ አሰጣጥ ሥነ-ሥርዓት በተመለከተ ዝርዝር መመሪያ ሊያዘጋጅ ይችላል።

<u>ክፍል ስምንት</u>

<u>ፍርድ ቤት መር አስማሚነት፣ መርሆዎች እና የአስማሚዎች ክፍያ</u>

54.ፍርድ ቤት መር አስማሚነት

1) በወረዳ፣ በከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትና በከፍተኛ ፍርድ ቤቶች ከሚቀርቡ የፍትሐብሔር ጉዳዮች ተመርጦ በፍርድ ቤቶች በሚቋቋም ፍርድ ቤት መር አስማሚነት በኩል እንዲያልፍ ሊደረግ ይችላል፤

2) ተከራካሪ ወገኖች በፍርድ ቤት መር አስማሚነት ጉዳያቸውን በስምምነት ካልጨረሱ በአስማሚዎች የተፈረመ ደብዳቤ ፍርድ ቤት በማቅረብ መደበኛ የፍርድ ሂደቱ እንዲቀጥል ሊደረግ ይችላል፤

3) ተከራካሪዎች ስምምነት ላይ ከደረሱ የስምምነቱ ሁኔታዎች ግልጽ ሆኖ ከተለየና ተከራካሪዎቹ ከፈረሙበት በኋላ አስማሚው ሰነዱን ለፍርድ ቤት ያቀርባል፤

4) ፍርድ ቤቱ የቀረበውን ሰነድ በመመርመር ስምምነቱ ለህግና ለሞራል ተቃራኒ አለመሆኑን በማረጋገጥ ሊያጸድቀው ይችላል፣ የጸደቀው ስምምነትም እንደ ፍርድ ቤት ውሳኔ ተቆጥሮ ተፈጻሚነትን ያገኛል፤

5) በአንደኛው ተከራካሪ ወገን ያለመቅረብ ምክንያት የመስማማት ሂደቱ ካልተሳካ አስማሚው ይህንኑ በመግለጽ ለፍርድ ቤቱ ሪፖርት ያደርጋል፣ በድርድሩ ያልተገኘው ወገን ተገቢውን ክፍያ በመክፈል መደበኛ የፍርድ ሂደቱ እንዲቀጥል ይደረጋል፤

6) በፍርድ ቤት መር አስማሚነትም ሆነ በሌላ አማራጭ የግጭት መፍቻ ዘዴ ግራ ቀኙ ከተስማሙ በህግ አግባብ ወጪ ተቀንሶ የዳኝነት ክፍያ ተመላሽ ይደረግላቸዋል፤

7) ጠቅላይ ፍርድ ቤት የፍርድ ቤት መር አስማሚነት ተግባራትን የሚያግዝና አስማሚዎችን የሚቆጣጠር የፍርድ ቤት አመራሮችን፣ ዳኞችንና የአስማሚነት ባለሙያዎችን ያካተተ ኮሚቴ ሊያቋቁም ይችላል፤

8) ጠቅላይ ፍርድ ቤት የዚህን አንቀጽ ድንጋጌዎች አስመልክቶ ዝርዝር የአፈጻጸም መመሪያ ሊያወጣ ይችላል።

55. በፍርድ ስለ አስማሚነት መርሆዎች

1) ፍርድ ቤት መር አስማሚነት የሚደረግ ማንኛውም ሂደት በእኩልነትና በባለጉዳዮቹ ሙሉ ፍላጎት ላይ ተመስርቶ መሆን አለበት፤

2) በማስማማት ሂደቱ ተከራካሪ ወገኖች የሚሰጡት የእምነት ቃል ወይም ማንኛውምንግግር ለፍርድ ቤት በማስረጃነት ሊቀርብ አይችልም፣ ለዚህም አስማሚው ማረጋገጫ መስጠት አለበት፤

3) በፍርድ ቤት መር አስማሚነት በኩል የሚደረግ ማንኛውም የሃሳብ ልውውጥ ሚስጥራዊነት የተጠበቀ ነው።

56.ስለ አስማሚዎች

1) ቢያንስ በህግ የመጀመሪያ ዲግሪ ያለው ከአምስት አመት ያላነሰ ጊዜ በህግ ሙያ ያገለገለ ሆኖ የአስማሚነት ስልጠና ወስዶ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሚያወጣውን ምዘና ያለፈ ሰው አስማሚ ሆኖ ሊመረጥ ይችላል፤

2) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተገለጸውን የሚያሟላ ባለሙያጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያዘጋጀው የአስማሚዎች ሮስተር መዝገብ እንዲካተትሊደረግ ይችላል፤

3) ፍርድ ቤቱ እንደአስፈላጊነቱ በቋሚነት ወይም በጊዜያዊነት ብቁ አስማሚዎችን ሊቀጥር ይችላል፤

4) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀፅ (1) የተደነገገው ቢኖርም ፍርድ ቤቱ ከህግ ሙያ ውጭ በሆነ ሌላ ሙያ ከፍተኛ ልምድ ያላቸው ኤክስፐርቶችንየሙያቸውን አስፈላጊነት በመገምገም በአስማሚነት ሊቀጥር ይችላል፡፡

57.ስለ ክፍያ

1) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 57 የተገለጹ አስማሚዎች አስተዳደራዊና ዓመታዊ ክፍያ ይከፍላሉ፤

2) አስማሚዎች በባለጉዳዮች ተመርጠው የማስማማት አገልግሎት ከሰጡ ተገቢው ክፍያ ይከፈላቸዋል፤

3) በማስማማቱ ሂደት የሚያልፉ ባለጉዳዮች ለፍርድ ቤት መር አስማሚነት ተገቢውን ክፍያ ይፈጽማሉ፤

4) የዚህ አንቀጽ የክፍያ ጉዳዮች ዝርዝር አፈጻጸም ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያወጣው መመሪያ ይወሰናል፡፡

ክፍል ዘጠኝ

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

58.የክልል ፍርድ ቤቶች የሥራ ጊዜ

1) የክልል ፍርድ ቤቶች እና ዳኞች የሥራ ሰዓት ከሌሎች የመንግሥት መሥሪያ ቤቶች የሥራ ሰዓት ጋር ተመሳሳይ ይሆናል፤
2) የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1)ድንጋጌ ቢኖርም የክልል ፍርድ ቤቶች በየዓመቱ ከነሐሴ 1 እስከ መስከረም 30 ድረስ ዝግ ይሆናሉ፤
3) በዚህ አንቀጽ የተደነገገው ቢኖርም በትርፍ ጊዜ በሚሰሩ ዳኞች ፍርድ ቤቶቹ ከሥራ ጊዜ ውጪ አስቸኳይ ጉዳዮችን እንዲያስተናግዱ ሊደረግ ይችላል፤ ዝርዝሩ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያወጣው መመሪያ ይወሰናል፡፡

59. የጉዳዮች ፍሰት አስተዳደር

የክልሉ ፍርድ ቤቶች የሚቀርቡላቸውን ጉዳዮች የሚስተናገዱበት ወይም የሚጠናቀቁበትን የጊዜ ሰሌዳ ገደብ በማስቀመጥ የፍትህ አሰጣጥ ስርዓቱ ቀልጣፋና

ጥራቱ የሚረጋገጥበት የጉዳዮች ፍሰት አስተዳደር ተግባራዊ ያደርጋሉ፤ዝርዝር አፈጻጸሙ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያወጣው መመሪያ ይወሰናል።

60.<u>በቴክኖሎጂ የተደገፈ የመዝገብ አመራር ሥርዓት ስለመዘርጋት</u>

1) የክልሉ ፍርድ ቤቶች የሚቀርቡ የፍትሐብሔር ወይም የወንጀል ጉዳይ ክርክሮችን አዳዲስ የመረጃ ቴክኖሎጂዎችን በመጠቀም ዲጂታል ወይም አዉቶሜትድ በሆነ መንገድ እንዲከናወኑ ሥርዓት ሊዘረጉ ይችላሉ፤

2) ተከራካሪ ወገኖች በተዘረጋው ሥርዓት መሰረት ክርክሮቻቸውን የማካሄድ ግዴታ አለባቸው፣ ዝርዝሩ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሚያወጣው መመሪያ ይወሰናል።

61.<u>የፍርድ ቤት ውሣኔዎችና ትዕዛዞች</u>

1) በማንኛውም የክልሉ ፍርድ ቤት የተሰጠ ውሳኔና ትዕዛዝ በህግ እስካልተለወጠ ድረስ የፀና ሆኖ በሁሉም የኢትዮጵያ ክልሎች ተፈፃሚ ይሆናል፤

2) በማንኛውም ክልል የሚገኝ የመንግስት አካል፣ተቋም ወይም መንግስታዊ ያልሆነ ድርጅት ወይም ማንኛውም ሰው ውሳኔዎቹን ወይም ትዕዛዞቹን የመፈጸምና የማስፈጸም ግዴታ አለበት፤

62. የወንጀል ተጠያቂነት

1. በዚህ አዋጅ የተጣለበትን ግዴታ የማይወጣ ማንኛውም ሰው በፌዴራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 1234 አንቀጽ 62 እና 64 ባለዉ ድንጋጌ መሰረት በወንጀል ተጠያቂ ይሆናል።
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀፅ 3 መሰረት ፍርድ ቤት በሚሰጠዉ ዉሳኔ ቅር የተሰኘ ሰዉ አግባብ ላለዉ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሊጠይቅ ይችላል።

63.<u>የመሸጋገሪያ ድንጋጌ</u>

1. ይህ አዋጅ ሥራ ላይ በሚውልበት ጊዜ በክልሉ ፍርድ ቤቶች በየትኛውም ደረጃ በመታየት ላይ ያሉ ጉዳዮች በተጀመሩበት መንገድ ፍጻሜ የሚያገኙ ይሆናል።

2. የክልሉ ምክር ቤት የፍርድ ቤት የአስተዳደር ሠራተኞች ደንብ እስኪያወጣ ድረስ በየደረጃው በሚገኙ ፍርድ ቤቶች ያለ የአስተዳደር ሠራተኞች ምልመላ፣ ቅጥር፣ ምደባ፣ እድገት፣ ዝውውር፣ ስልጠና፣ ደመወዝና ጥቅማጥቅም እንዲሁም የዲሲፕሊንና ተዛማጅ ጉዳዮች የዚህን አዋጅ አጠቃላይ ዓላማ በማይቃረን ሁኔታ ቀድሞ ስሰራበት በነበረው ህግ መሰረት ተፈጻሚ መሆኑ ይቀጥላል።

64. <u>የተሻሩና ተፈፃሚነት የማይኖራቸው ሕጎች</u>

ከዚህ አዋጅ ጋር የሚቃረን ማንኛውም አዋጅ፣ ደንብ፣ መመሪያ ወይም የአሰራር ልማድ በዚህ አዋጅ በተሸፈኑ ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚነት አይኖረውም።

65.<u>ደንብ እና መመሪያ የማውጣት ሥልጣን</u>

1) የክልሉ ዳኞች አስተዳደር ጉባኤ ይህን አዋጅ ለማስፈጸም የሚረዳ ደንብ ሊያወጣ ይችላል፤

2) ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይህን አዋጅ ወይም አዋጁን ተከትሎ የሚወጣን ደንብ ለማስፈጸም የሚያስችል መመሪያ ሊያወጣ ይችላል።

66.<u>አዋጁ የሚጸናበት ጊዜ</u>

ይህ አዋጅ በክልሉ ምክር ቤት ከፀደቀበት ታህሳስ ቀን 2016 ዓ.ም ጀምሮ የጸና ይሆናል።

አርባ ምንጭ

ታህሳስ - ቀን 2016 ዓ.ም

ጥላሁን ከበደ

የደቡብ ኢትዮጵያ ክልላዊ መንግስት ርዕሰ መስተዳድር